Non ſufficit, quia etſi hoc modo cognoſci potuerint ut objecta noſtrorum actuum, tamen adhuc abſolutè independenter ab eis cognoſci potuerunt, nam data hypotheſi, quod intellectualis creatura repugnaret in rerum natura, adhuc divinus intellectus impoſſibilia cognoſceret, ergo eorum intelligibilitas non habet neceſſariam connexionem cum actibus noſtris futuris, vel poſſibilibus; ſi ergo poteſt dare illis eſſe objectivum independenter ab eo, quod eis tribuitur, vel tribui poteſt ab intellectu creato, videtur facere poſſe ens rationis; itaque pro reſolutione hujus difficultatis.

74 Dicimus ſecundo utrumq; eſſe probabile, quod divinus intellectus facere poſſit, vel non poſſit ens rationis. Concluſione hanc ponimus problematicam, quia Doctorem de hac re omnino certum non habemus, quamvis enim locis citatis pro ſecunda ſententia partem affirmativam problematis aſſerere videatur, alibi tamen vel negativam inſinuat, ut in 1. d.8. qu.4. N. ubi negat intellectum divinum, eo quia omnia intuitivè cognoſcit, ſicuti ſunt, poſſe cauſare relationem rationis, & concipere ut diſtincta, quæ à parte rei diſtincta non ſunt, vel ſaltem dubitativè loquitur, ut in 1. d. 35. H. ubi quatuor inſtantia ponit, in quorum primo ait, Deum intelligere eſſentiam ſub ratione merè abſoluta, in ſecundo producere lapidem in eſſe intelligibili, in tertio comparando intellectionem ſuam ad quodcunque intelligibile fortè poſſe cauſare in ſe relationem rationis ad lapidem intellectum, in quarto demum reflexione cognoſcere illam ralationem rationis; Qua de cauſa etiam Mauritius qu. 8.univerſ. dub. 5. hanc tangens difficultatem, an poſſit divinus intellectus cauſare reſpectus rationis, problematicè procedit, dicens aſſeri poſſe, quod Deus hæc entia rationis cognoſcit ut habent eſſe objectivum in intellectu creato, ut tertia ponebat opinio, vel non eſſe inconveniens ponere hujuſmodi reſpectus in Deo, ut etiam habent eſſe cognitum, & objectivum in intellectu ipſius, ut aſſerebat ſecunda opinio, quæ conſequenter ajebat ens rationis ab intellectu divino effici poſſe.

75 Affirmativa pars problematis diverſimodè probatur à diverſis. Quidam ex eo probant, quia in efficientia entis rationis nulla intervenit falſitas, vel error, præſertim cum fit per ſimplicem apprehenſionem, nam non ens reale, quod tunc obiicitur intellectui, non cogitatur eſſe à parte rei, ſed ſimpliciter cognoſcitur exiſtere objectivè in intellectu, quod non falsò, ſed verè dicitur, ergo efficere ens rationis non repugnat intellectui divino. Hæc ratio eſt inſufficiens quia licet non ſit falſitas in tali conceptu noſtro, cum non affirmet intellectus noſter ens rationis eſſe verum ens, cum ſciat contrarium, tamen in eo conceptu impproprietas quædam videtur eſſe, quatenus non ens reale, etſi non apprehendamus eſſe ens reale, apprehendimus tamen illud ad modum entis realis, & per ſpecies alienas, quod eſt extraneo modo rem attingere, & quaſi aliter, quàm ſit ſaltim modo præciſivo, ſi non diviſivo. Alii probant ex eo, quod non eſt de ratione entis, ratione ut res cognoſcatur aliter, ac ſit, ſed tantum quòd aliud eſſe non habeat, quàm objectivum, poteſt autem intellectus divinus tale eſſe tribuere non enti. Neque hæc ratio ſufficit, nam dicet ſuſtinens partem negativam problematis repugnare, quod aliquid habeat tantùm eſſe objectivum in intellectu, & non intelligatur aliter, quàm eſt, non quidem, ut ſit ens reale, ſed quia ad modum entis realis concipiatur, & in illis ſubjectis concipiatur eſſe, in quibus verè non eſt, ut relationem in Deo ad creaturas; ergo eo ipſo quod aliquid concipitur eſſe, quod re vera non eſt, nec eſſe poteſt, non conformatur intellectus objecto à parte rei, atque ideò concipit rem aliter, ac ſit. Nec dicas intellectum in conficiendo ente rationis conformari debere objecto, ut eſt in ipſo intellectu, non ut eſt à parte rei. Quia tunc ſequeretur ens rationis fieri non poſſe; niſi per actum verum, nam talis conformitas ſemper adeſt, quod tamen eſt omninò falſum. Alii probant, quia licèt efficere entia rationis, & rem aliter, ac eſt, cognoſcere aſſentiendo, ut facit intellectus noſter, ſit maxima imperfectio, quia intervenit deceptio, tamen ea efficere per actum diſſenſus; & cognoſcere aliquid aliter, ac eſt, dummodo cognoſcatur, ut eſt, non infert imperfectionem in cognoſcente, quia per hoc ſecundum omnis ab eo excluditur imperfectio, ac proinde Deus poteſt hoc modo ens rationis efficere, ita Ovied. contr. 12. Met. pun. 7. & Poncius diſp. 1. Log. nu. 97. Sed planè hoc aliud non eſt, quàm dicere poſſe Deum habere aliquam imperfectionem, dummodo etiam habeat perfectionem, quod eſt prorſus ridiculum, etſi enim poſterior concipiendi modus deceptionem non inducat in cognoſcente, adhuc tamen arguit imperfectionem in modo cognoſcendi rem aliter, ac ſit. Accedit, Deum per actum diſſenſus ens rationis fecere non poſſe circa impoſſibilia, cum enim intelligit Chymeram repugnare, equum eſſe non poſſe rationalem, profectò dicit, quod eſt à parte rei, atque ita non efficit ens rationis.

At inſtat Ovied. controv. 12. Metaph. punct. 6. concl. 7. ens rationis fieri per diſſenſum chymeræ, ſeu per iudicium, quo dicitur, *chymera eſt non exiſtens, & repugnans*, quia per hoc iudicium non ſolum cognoſcitur repugnantia chimeræ, ſeu non eſſe chimeræ, ſed etiam ipſa chymera, cuius eſt negatio, ſeu de qua prædicatur negatio; ergo hoc iudicium habet duplex obiectum, negationem ſcilicet & chymeram; ergo ex vi huius iudicii datur aliquod habens eſſe obiectivè in intellectu, quod nullum eſse habet extra intellectum; ergo ex vi huius iudicii datur ens raritois, quod eſt id, quod tantùm habet eſse obiectivè in intellectu. Ad rationem verò nuper adductam, quod totum illud complexum, chymæra non exiſtens, datur à parte rei, & ideò apprehendens chymæram; ut non exiſtentem, non facit ens rationis, reſpondet chimæram, ut non exiſtentem duo dicere negationem chimeræ, & ipſam chimæram, primum habet eſſe à parte rei, quia à parte rei eſt negatio chimeræ, ſecundum ſcilicet chimera non habet eſſe à parte rei, ſed tantum objectivè in intellectu, ex quo fit cognoſcentem hoc complexum, chimera ut non exiſtens duo cognoſcere, negationem ſcilicet chimeræ, ex vi cujus præciſè non facit ens rationis, & ipſam chimeram, ex vi cujus facit ens rationis, fundamentum hujus Auctoris, quo contendit per diſſenſum circa impoſſibilia fieri ens rationis, & hinc ſolvit rationem allatam, falſum eſt, nempè quod per illud judicium, quo dicitur, chimera eſt nõ exiſtens, non ſolùm attingatur repugnantia, ſeu non exiſtentia chimæræ, ſed etiam ipſa chimera, nam ut ex profeſſo dicemus diſp. 6. de Anim. q. 10 art. 2. ac tenet etiam Ovid. ipſe controv. 5. de Anim. punc. 2. actus judicii eſt una ſimplex qualitas, cuius proximum, & immediatum, immò, & adæquatum obiectũ nõ ſunt termini illi incomplexi ſubiectũ, & predicatum, ſed copula illos connectens; termini verò illi attingũtur per actûs apprehenſionis præcedentes actum judicii, illiq; coexiſtentes, cùm advenit; ſi ergò extrema illa nõ attingantur ex vi actus judicii, ſequitur evidenter per judicium, quo dicitur, chimæra non eſt exiſtens, non fieri ens rationis; quia per talẽ actum præciſè attingitur repugnantia, ſive non exiſtentia chimæræ, non autem ipſa chimæra, unde conſtat tam rationem Ovied. quàm ejus ſolutionem ad noſtrum argumentum falſo inniti fundamento, quod nec ejus principiis conſentaneum eſt. Alii probant ex eo, quòd vis efficiendi ens rationis non oritur ex imperfectione intellectus, ſed potius ex perfectione, nam ſecundùm hanc rationem ſuperat potentias ſenſitivas, quæ nequeunt ſibi formare objectum ad ſimilitudinem proprii objecti. Sed neque hæc ratio urget, alioquin probaret eſſe perfectionẽ in intellectu ſibi conficere objectum per actum falſum; & quia putatur ratio à priori ſumpta ex univerſalitate objecti intellectus, rurſus ponderabitur infra. Alii denique diſtinxerunt de variis generibus entium rationis, & dixerunt unum genus efformari poſſe ab intellectu divino, non aliud, fundata nimirum, non fictitia, quia in his formandis utique falſitas intervenit, & deceptio, quia nullum correſpondet fundamentum à parte rei, at non in illorum formatione, cum intellectus tunc tribuat objecto, quod illi convenit ratione fundamenti, qua de cauſa nec fingit, nec decipitur. Sed quamvis hęc via facilior videatur ad hanc partem problematis defendendam, tamen ſolidior ratio pro hac parte univerſaliter probat de ente rationis tam fundato, quàm non fundato, quod poſſit fieri à Deo, Accedit, quod oppoſitam partem ſuſtinentes adhuc urgebunt, quod licet cognitio formativa entis rationis fundati veritatem habeat ratione fundamenti, falſa tamen erit ratione objecti immediati; & formalis.

76 Ratio igitur ad hanc partem probandam eſt, quia poteſt Deus quodcunque ens rationis cognoſcere abſque ordine ad intellectum creatum, & conſequenter dari illi primum eſſe objectivum, & imperfectio, quæ intervenit in fabricando ente rationis, oritur præciſè ex natura objecti, quod ita petit intelligi, nam cum intrinſecè analogiam includat ad ens reale, non niſi ad inſtar ejus, & per ordinem ad illud intelligi poteſt, & hic eſt modus proprius intelligibilitatis ejus, & quando ita intelligitur, dici poteſt intelligi, ſicut eſt, quia talis eſt eius natura, ut intelligatur per imitationem entis realis; cũ igitur tota imperfectio ſe teneat ex parte obiecti, poterit divinus intellectus illud attingere etiam ad modum entis realis, quia ad perfectionem eius ſpectat, ut unumquodque cognoſcat, ſicut eſt; nec abſurdum eſt divinum intellectum concipere obiectum cum imperfectione, quam ſecum adfert ex natura rei; & per hoc ſolvi poſſunt omnes rationes partis oppoſitæ, quæ fundantur in imperfectione potentiæ requiſitæ ad faciendum ens rationis.

77 Pars verò problematis oppoſita, quod nequeat divinus intellectus entia rationis conficere, ex oppoſito fundamento eſt probanda, quod nempe inperfectio, quæ intervenit in fabricando ente rationis, non oritur precisè ex natura obiecti, ſed ex noſtro preſertim improprio, & inadæquato concipiendi modo, quo ſæpe ſepius concipimus, quæ non ſunt diſtincta, ut diſtincta, quæ non ſunt relata, ut relata, quæ ſunt negativa, & privativa, ut poſitiva, in quibus omnibus apparet res concipi extraneo modo, & non quales ſunt, hoc autem repugnat perfectioni divini intellectus, qui res cognoſcit ut ſunt in ſeipſis, & ideò cum entia rationis non ſint in rebus ipſis, non poteſt cognoſcere ibi eſſe v.g. diſtinctionem, ubi non eſt, relationem, ubi non eſt: poterit igitur divinus intellectus attingere in intellectu creato hunc imperfectum cognoſcendi modum, ſed nequaquam eo uti, poterit etiam attingere entia rationis cognoſcendo fictiones ab intellectu noſtro futuras, vel poſſibiles, quarum ſunt obiecta, non tamen illa attingere in ſeipſo, & hęc pars problematis magis conſonat communi modo lequendi de ente rationis.

78 In oppoſitum arguitur primo, quod Deus non cognoſcat entia rationis à nobis facta: Tum quia eſto attingat omnes fictiones noſtras, non proinde dicendus eſt cognoſcere ens rationis, quod per eas efficimus, quia vel attingeret idem numero ens rationis per illas machinatum ab intellectu noſtro, & hoc non: quia iſtud ens rationis ita dependet ab actu illo intellectus creati, ut à quavis alia cognitione dependere repugnet, vel attingit aliud ens rationis, quod ipſe faciat ad ſimilitudinem illius, & neque hoc, alioquin non attingeret ens rationis à nobis factum, ſed aliud ei ſimile. Tum quia ſi cognoſcendo fictiones noſtras attingit etiam figmenta, quæ ſunt earum obiecta iam illa cognoſcet ad modum entis, quia ſic continentur in ea fictione, ergo efficiet ens rationis, quia hoc eſt cognoſcere non ens ad modum entis. Tum tandem, quia etiamſi illa cognoſceret ut à nobis facta, tamen quia recipiunt novum eſse obiectivum ab intellectu divi-

no, tanquam ab integra cauſa, nam ad illud, ut ſic, non concurrit intellectus creatus, erunt entia rationis ab ipſo efformata, non autem ab intellectu creato.

Reſp. intellectum divinum cognoſcere idem ens rationis à nobis factum, quod licèt in eſſe, & fieri ita pendeat ab actu illo intellectus creati, ut ſic nequeat ab alio dependere, poteſt tamen ab alio actu dependere in cognoſci modo merè ſpeculativo, & veluti in eſſe ſignato & in hoc ſenſu pendet à cognitione Dei. Ad 2. immediatè, & formaliter cognoſcit illa ſicuti ſunt, quia videt eſſe figmenta, & entia rationis, & mediatè ſolum attingit illa per modum entis; quatenus videt ſic eſſe objecta noſttorum actuum. Ad. 3. dat. illis eſſe objectivum extrinſecum, & denominativum, quale eſt illud, quod convenit etiam entibus realibus, non autem intrinſecum, & formale, quod ſolum conſtituit ens rationis ex dictis concl. 1. & ideò licèt illud eſſe objectivum primi generis à ſolo pendeat intellectu divino, non idcircò dicuntur ab eo entia rationis fieri, ſed tantum facta, vel factibilia cognoſci.

79 Secundo, quòd poſſit facere ens rationis. Tum quia, ut arguit Amic. cit. vis efficiendi ens rationis pertinet ad perfectionem intellectus creati, ergo non debet denegari divino, probatur aſſumptum, quia oritur ex latitudine, & univerſalitate objecti, quæ utique ad perfectionem potentiæ ſpectat, nam quò potentia ad plura ſe extendit, eò eſt perfectior, & ideò vis effectiva entis rationis negatur potentiæ ſenſitivæ ob ejus imperfectionem, quia arctatur ad ens determinatum, tanquam ad objectum, puta ad rem ſenſibilem. Tum quia ut arguit Fuent. cit. de ratione intellectus comprehendentis eſt, ut objectum omni modo, quo cognoſcibile eſt, penetret, ſed privationes, & angeli non ſolum ſecundùm ſe, ſed ad modum alterius ſunt attingibiles, ergo à divino intellectu etiam hoc modo attingi poſſunt formando entia rationis. Tum tandem, quia Deus cognoſcit privationes, & negationes, quæ ſunt non entia, & utique per modum entium, quia nihil eſt per ſe intelligibile, niſi ens, & ut Doct. ait qu. 4. univerſ. nihil intelligitur ſub ratione non entis, & hęc neceſſitas communis eſt omni intellectui, quia non fundatur in imperfectione intelligentis, ſed in ipſa natura objecti intelligibilis, ergo &c.

Reſp. negando aſſumptum cum ſua probatione, non enim ita patet. objectum adæquatum intellectus, ut etiam ſub ſe directè comprehẽdat ens rationis; immò ex Doctore 1. d. 3. q. 3. ſolum ens reale eſt objectum primum primitate adæquationis; quare ex latitudine ſui objecti non habet, quod ferri poſſit in ens rationis, niſi in virtute entis realis, & concipiendo ens rationis ad modum ejus, & quia talem collationem non entis ad ens reale nequit ſenſus facere ob ſuam materialitatem ex Soto quol. 17. C. ideò negatur illi vis efficiendi ens rationis, quæ tamen in intellectu non eſt imperfecti ſimpliciter, ſed perfectio ſupplens imperfectionem, aut potius imperfectio, & improprietas in concipiendo; neque hoc eſt mirum, quia etiam vis reflexiva tribuitur intellectui ob ejus ſpiritualitatem, & negatur ſenſui ob ejus imperfectionem, & tamen formaliter non reperitur in Deo. Ad 2. valet aſſumptum de modis non inducentibus imperfectionem in comprehendẽte, qualis eſt ille, quo ens rationis efficitur, alioqui probaret etiam res à Deo cognoſci debere cum diſcurſu, cum hoc quoque modo ſint cognoſcibiles. Ad 3. perfectus modus cognoſcendi negationes, & privationes non eſt illas attingere directè per modum entis, ſed indirectè judicio quodam diviſivo, quo modo attingimus cæcitatem concipiendo in tali organo non eſſe potentiam viſivam, ſic enim cognoſcuntur ſicuti ſunt, & per modum non entis, & hoc quidem modo cognoſcuntur à Deo, in quo nullum intervenit ens rationis, quia non concipiuntur ad modum entis.

90 Tertiò contra probatur non poſſe Deum efficere ens rationis. Tum quia vis efficiendi ens rationis non tam pendet ex imperfectione objecti intelligibilis, quam intellectus, qui non adæquatè obiectum comprehendens, nec intuitivè videns, cauſat in eo diſtinctionem rationis, & alias intentiones logicales, quæ fiunt per abſtractionem. Tum quia tunc concipere poſſet, quæ non ſunt diſtincta, ut diſtincta, quæ non ſunt relata, ut relata & privativa, ut poſitiva, & conſequenter res aliter, ac ſint. Tum tandem quia entia rationis dicuntur formę fictæ, præſertim, quæ nullum habent fundamentum in re, ergo nequeunt à Deo fieri, alioquin fingere diceretur.

Reſp negando aſſumptum, quamvis enim quædam entia rationis ex ſua intrinſeca ratione formentur ex imperfecta apprenſione rei, ut fortè ſunt relationes rationis in argumento tactæ, tamen univerſaliter loquendo vis efficiendi ens rationis pendet potius ex parte objecti intellectus, quod cum ſit ens, intellectus volens concipere nihil, cogitur formare ens rationis, quia nihil concipere poteſt, niſi ſub ratione entis, & ideò non eſt abſolutè aſſerendũ Deum nullum prorſus ens rationis efficere poſſe; quin etiam intellectus circa objectum intuitivè viſum poteſt formare ens rationis, puta relationem viſi, ac intuitivè cogniti, de quo vide Lichet. 1. d. 8. qu. 3. in §. *Præterea intellectus intuitivus.* Ad 2. negatur in efficientia entis rationis ſemper miſceri errorem, & rem concipi aliter, ac ſit, quia eſſe, quod tunc intellectus tribuit non enti, & eſſe diſcretum, vel relatum quod tribuit non diſtinctis, & non relatis, non eſt reale, ſed rationis, & concipit non ens ſub illa ratione entis, quæ illi convenit ex vi intellectus, in quo nullus intervenit error, nam concipit non relata realiter, ut relata ratione, non ens realiter, ut ens rationis, & quamvis in hac conceptione cogatur ex natura ipſa entis rationis illud concipere ad inſtar veri entis, non ob hoc concipit illud, ut verum ens reale, ſed ad ejus ſimilitudinem, quæ duo multum differunt, nam in prima conceptione eſt falſitas, & error, non in ſecunda; immò eo ipſo quod ens rationis concipitur ad inſtar entis realis, concipitur, ut eſt, ob intrinſecam analogiam, quam habet ad illud. Ad 3. non omnia entia rationis debent dici ficta, nam illa, quibus correſpondet à parte rei fundamentum, prorìè non ſunt figmenta (niſi forte talia dicerentur per comparationem ad entia realia, quorum umbræ, & ſpectra dicuntur) ut infrà ex Scoto dicemus q. 4. univerſ. in fine, & 5. Met. q. 11. ab initio; ſed quicquid ſit de antecedẽte, negatur Conſequentia, tunc enim Deus fingere diceretur, quando ita conciperet impoſſibilem, ut illud affirmaret eſſe, at Deus ita concipit, ut ſimul neget eſſe, quod non eſt fingere, ſed potius evertere figmentum, ut benè advertit Arriaga ſect. 4. n. 41.

QUÆSTIO VI.

An Ens Rationis habeat propias affectiones, & quæ ſint.

91 NOn querimus hic, num entia rationis habeant proprietates, quę ab ipſius vere fluant, ſicut enim non ſunt propriè entia, ita nequeunt habere veras propriè entia, ità nequeunt habere veras proprietates ab ipſis vere fluentes. Quemadmodum ergo dicuntur entia per ſolam analogiam ad ens reale, ita quærimus proprietates, quæ tales dicantur per analogiam ad veras proprietates, & quatenus ad modum illarum concipi poſſunt.

Dicimus Primò Ens Rationis habere in ſuo ordine propias affectiones. Concluſio eſt Scoti 4. d. 1. qu. 2. I. & qu. 6. univ. ubi eſto in ſpecie loquatur de ſecundis intentionibus, & univerſali logico, doctrina tamen communis eſt, & probatur, tum quia, ut ait Doctor cit. in entibus rationis non ſolum invenitur prædicatum in quid, & prædicatum in quale eſſentiale, ſed etiam in quale accidentale convertibile, quod eſt proprium, ut inductione probari poteſt in omnibus, tum quia formari poſſunt de ipſis propoſitiones, nedum in primo modo dicendi per ſe, ſed etiam in ſecundo, in quo propria paſſio de ſuo ſubjecto prędicatur; tum tandem quia ſi habet ſuo modo eſſentiam, ergo etiam & proprietates ab ea fluentes ei proportionatas, nam quamcunque eſſentiam propriæ comitantur paſſiones.

Contra obiicies; Tum quia proprietas ita ſe habet, ergo ſubjectum, quod ex natura rei diſtinguitur ab illo, ab ejus quidditate fluit & eſt minus ens illo, ſed nullæ affectiones cogitari poſſunt, quæ ita ſe habeant erga ens rationis, non enim ex natura rei diſtingui poſſent ab ente rationis, cum non exiſterent à parte rei; nec poſſent ab ejus quidditate fluere, cum ens rationis nullam hebeat efficientiam; nec poſſunt eſſe minus ens eo, quia quod eſt minus ens ente rationis eſt penitus nihil. Tum quia tales paſſiones non eſſent reales, ut patet, neque rationis, aliàs continerentur eſſentialiter ſub ente rationis, & de illlis eſſentialiter prædicaretur, quod repugnat cuilibet eſſentiæ reſpectu propriarum paſſionum. Tum tandem, quia dantur quædam entia rationis, quæ nullam habent determinatam naturam, eo quia nullum habeant à parte rei fundamentum, ut ſunt chymerica, ergo ſaltem iſta proprias paſſiones habere non poſſunt, quia iſtæ petunt determinatam naturam, à qua fluere concipiantur.

92 Reſp. conditiones propriæ paſſionis aſſignatas in majori ſolum affectionibus realibus ſimpliciter convenire; at ſecundùm quid poſſunt etiam cõvenire affectionibus rationis, nam ſuo modo concipi poſſunt, & fluere ab eſſentia entis rationis, & ab illo ex natura rei diſtingui, & eſſe minus ens eo, nec ob id ſequitur eſſe nihil prorſus (ait Doctor cit. qu. 6. univerſ. ad. 4.) quia ſicut in entibus realibus dantur gradus in eſſendo, nam accidens eſt minus ens ſubſtantia, non tamen nihil, ita ſuo modo admitti debent in entibus rationis, cum omninò concipi debeant ad inſtar eorum. Ad. 2. ſicut ens reale ob ſuam tranſcendentiam prædicatur de ſuis paſſionibus, vel quidditativè, ut ajunt Thomiſtæ, vel denominativè, ut nos, & ideò eſſentialiter non continentur ſub ipſo, cum propriè, & formaliter non ſit ens reale, ſed tantum aliquid ejus, ita pari modo dicendum de ente rationis. Ad. 3. chymeræ, & ſimilia entia rationis fundamento carere dicuntur, & non habere determinatam naturam, non quia nullum habeant prorſus fundamentum, & occaſionem à parte rei, nec quia non habeant naturam ſibi proportionatam, ſed quia fundamentum illis correſpondens à parte rei non determinat nos ad illa fingẽda hoc potius, quàm illo modo, ſicut nos determinant fundamenta, quę ſolent correſpondere determinatis entibus rationis, & ſecundis intentionibus generis, ſpeciei, &c. poteſt igitur ipſis etiam adſcribi natura ſuo modo determinata, & affectiones illis correſpondentes; immò hæc ipſa eorum natura, vel affectiò neceſſaria, quòd fingi poſſint quocunque modo ad libitum noſtrum, & per hoc eſſentialiter ſecernentur ab aliis entibus rationis, quæ non poſſunt fingi, niſi illo modo, ad quem nos determinat, & impellit fundamentum illis correſpondens à parte rei, ut magis explicabitur q. ſeq.

93 Dicimus 2. ens rationis in communi habere ſuo modo omnes illas proprietates, quæ conveniunt enti reali in communi, ad cujus inſtar concipitur, & pariter entia rationis in particulari habere proprietates illorum entium, ad quorum inſtar concipiuntur. Prima pars concluſionis probatur, & explicatur, ens reale habet proprietates ſimplices, ut unum, verum, bonum; & disjunctas, ut contingens, neceſſarium, idem & diverſum. finitum, & infinitum, ſed omnia iſta poſſunt ſuo modo adaptari entibus rationis, ergo &c. Prob. minor, quod libet enim ens rationis in ſe eſt unum ſuo modo, quia in ſe indiviſum, & à quocunque diſtinctum; unde natum eſt ad quodcunque comparetur idem, vel diverſum ſuo modo eſſe; eſt etiam ſuo mo-

do verum in eſſendo, ſi veritas, quæ eſt paſſio entis, declaratur per ordinem adæquationis rei ad intellectum; etenim etiam ens rationis natum eſt terminare conformitatem cognitionis ad ipſum, & hoc præſertim evenit, quando factum per priorem actum recogitatur inde per alium poſteriorem, & reflexum, per quem verè attingitur, ſicuti eſt, ut ſupra declaravimus, atque ideò propriam habet intelligibilitatem, ut ait Doct. 2.d.1. q.5.B. nam ſicut habet entitatem ad modum entis realis, ita & intelligibilitatem. Neque hinc inferas ipſum eſſe tantum per accidens intelligibile; immò ſicut ejus eſſentia conſiſtit in hoc, quod cognoſcatur ad modum entis realis, ita hìc inferendum eſt per ſe convenire illi, quod ſit cognoſcibile ad modum alterius. Habet etiam bonitatem ſuo modo, nam ſæpè videmus voluntatem ferri in bonum apparens, & fictum. Poſſunt denique etiam ſuo modo applicari enti rationis affectiones disjunctæ finitum, & infinitum neceſſarium, & contingens (licèt aliqui negent) ut conſtat, quando Deum concipimus ad modum venerabilis ſenis ſemper durantis, & infinitæ virtutis.

Probatur etiam, & explicatur altera pars concluſionis, nam proprietates entium rationis correſpondere debent ſuo modo rebus illis, ad quarum inſtar concipiuntur, quapropter ſi concipiatur ad modum ſubſtantiæ, non habebunt proprietates accidentis, ſed ſubſtantiæ, ſi ad modum accidentis, è contra, & pariter ſi concipiantur ad modum entis relativi, non habebunt proprietates abſolutorum, ſed relativorum, ſi ad modum entis abſoluti, è contra.

94 Contra obiicitur 1. quòd entia rationis non habeant propriam veritatem, & intelligibilitatem. Tum quia hæc eſt propria, & adæquata paſſio entis realis, ut docet Doct. 1.d. 3.q. 3. Tum 2. quia objectum concurrit cum potentia ad comproducendam ſui notitiam, at ens rationis nequit partialiter producere ſui notitiam, cum hęc ſit ens reale. Tum 3. nihil eſt in intellectu, quod prius non fuerit in ſenſu, ſed ens rationis ſub ſenſu cadere nequit. Tum 4. vel eſſet prius illa cognitione, per quam attingitur, & hoc non, quia per ipſam accipit eſſe, qua ratione nec etiam poteſt eſſe ſimul cum ea, vel poſterius, & neque hoc, quia cognitio in illo priori ad nihil terminaretur. Tum 5. quia de entibus rationis præſertim fictis non datur ſcientia, quia non habent certam naturam, de qua determinata paſſio ſit demonſtrabilis, & ideò Scot. quol. 3. ab initio docet entia rationis merè ficta, & quæ contradictionem includunt, non eſſe per ſe intelligibilia. Tum 6. objectum ſpecificat cognitionem, quæ cùm ſit realis, debet habere ſpecificativum reale. Tum 7. objectum eſt menſura cognitionis, cum tota perfectio cognitionis menſuretur ex objecto, at ens rationis nequit eſſe menſura cognitionis, quæ eſt ens reale, ut Scotus docet 4.d.1.q.1. ſub S. quia ex 5. Met. menſura eſt perfectior menſurato. Tum demum quia cognitio dicit relationem realem attingentiæ ad objectum, quod per ipſam attingitur ex Scot. quol. 13. at relatio realis expoſcit terminum realem.

95 Reſp. ad 1. Maurit. q.5. univerſ. §. *Quantum ad tertium*, quod licet intelligibilitas motiva ſit propria paſſio entis realis, terminativa tamen eſt cōmunis utriq; quia objectū adęquatum terminativum intellectus non eſt ens reale, ſed communiſſimè ſumptum ad reale, & rationis, quę reſponſio innuitur à Doct. quol. 3. ab initio; ſed quia inferre videtur univocationem entis communiſſimè, quod re vera æquivocum eſt ad reale, & rationis, ideò aliam ſubdit reſponſionem ab omnibus Scot. receptam, quod ſicut ens rationis eſt ens per reductionem ad reale, ita eſt intelligibile per reductionem ad illud, nam ens reale conſtituitur objectum adæquatum intellectus per duplicē primitatem, ut docet Scot. cit. 1. d.3.q.3. §. *Quantum ad ſecundum articulum*, communitatis, per quam ſub ſe continet omnia, de quibus quidditativè prędicatur; & virtualitatis, per quam ſub ſe continet omnia, quæ quoquomodo in eo virtualiter continentur, & ab eo originem ducunt, quo ſenſu entia rationis dicuntur in realibus cōtineri fundamentaliter, & inchoatè, & ſecundę intentiones dicuntur originari à primis, & hac ratione dicitur ens rationis per ſe intelligibile, nimirum virtute entis realis, in quo fundatur, quæ ſolutio eſto præſertim inſerviat pro entibus rationis fundatis, ut declarat Tat. q.3. pręamb. dub. 2. deſervire tamen etiam poteſt pro aliis, quia ut ſupra diximus in hac q. omne ens rationis habet aliquale fundamentum à parte rei, quod quando tale non eſt, ut cogat ad ſic illud effingendū, tunc ens rationis dicitur non fundatum. Hæc quidem reſponſio optima eſt, ſed ut advertit Barg. 1.d.3.q.3. in illud. §. *Quantum ad 2. art.* procedit tantum de objecto motivo, nam in ratione motivi utiq; ens rationis reducitur ad reale, non tamen in ratione terminativi, quoniam ratio terminativa non poteſt ſuppleri, ut conſtat de creaturis in divina eſſentia, ubi licet non moveant, terminant tamen, ideoque erroris notat Lichet. quòd ibidem dixerit ſecundas intentiones reduci ad primas etiam in ratione terminativi, & laudat Vigerium, qui ſicut ens rationis ſtatuit eſſe alterius rationis à reali, ita ponit duas intelligibilitates terminativas correſpondētes illis, una erit ſimpliciter, alia ſecundum quid, juxta illorum entium conditionem; neq; hinc timendum eſt inferri univocationem entis cōmuniſſimè ſumpti, quia ratio movendi, ſi foret cōmunis, inferret univocationem non autem ſola ratio terminandi, inquit Barg. vide Braſau. q.3. univerſ. in fine, & Barg. cit. in §. *Ad quæſtionem*, quomodo etiam hinc non cogimur ponere unum objectū terminativum intellectus ex Scot. in 2.d.24. ad 2

96 Ad 2. ſæpius dictum eſt aſſumptum valere de objecto motivo, non determinativo, quale ponitur ens rationis. Ad 3. ait Doctor q. 3. univerſ. ad 3. aſſumptum valere de illo, quod eſt primum intelligibile pro ſtatu iſto, quod eſt quidditas materialis, vel ſenſibilis, non autem de omnibus per ſe intelligibilibus, multa enim intelliguntur, non quia ſpeciem faciant in ſenſu, ſed per reflexionem intellectus, quare non eſt ſenſus illius aſſumpti, quod nihil eſt in intellectu, quin prius fuerit in ſenſu per ſe, & immediatè, quia res ſpirituales intelligimus, ut Deum, & Angelos, quæ ſub ſenſu non cadunt, ſed ut notat ibi Mauritius ex Ant. And. 1. Met. q.5. art. 2. quod prius non fuerit in ſenſu aliquo modo, vel per ſe, & immediatè, ut colores; vel per accidens, ut ſubſtantia, quę cognoſcitur mediis accidentibus, vel ſecundùm ſuas partes, ut hircocervus, mons aureus, vel per effectus, ut Deus, & Angeli, vel per ſimilia, ut cum cognoſcimus abſentes per ipſorum imagines, vel per oppoſita, ut aſpera per lenia, tenebras per lucem, & in hoc ſenſu falſum eſt, quod ens rationis non fuerit in ſenſu, quia occaſionem illud fingendi habemus à re ſenſibili neque cognoſcitur ab intellectu, niſi ad inſtar alicuius rei aliquo modo à ſenſu cognitæ. Ad 4. eſt ſimul cum ea cognitione, per quam ſit, eſto per noſtrum concipiendi modum poſſit dici poſterius ea, quatenus per ipſam accipit eſſe, eſt autem prius cognitione reflexa ſequēti, per quam attingitur factum. Ad 5. etiam de fictitiis poteſt haberi ſciētia, cum habeant paſſiones de ipſis demonſtrabiles, ut patet ex dictis concl. 1. & quando communiter dicitur de illis non haberi ſcientiam, id non debet abſolutè intelligi, ſed comparativè ad alia entia rationis fundata, quatenus de illis non poteſt ſcientia inſtitui in tali gradu certitudinis, qualis habetur de iſtis, & ſic debet. Doct. intelligi loc. c. ſi ibi loquitur de figmentis, re tamē vera de illis loquitur, quæ ita per ſe primò contradictionem includunt, ut nedum eſſe in rerū natura repugnet, verum etiam ob manifeſtam implicantiam nequeunt intellectui obiici, ut unum intelligibile, quod clarè colligitur ex ejus verbis. Ad 6. objectum ſpecificat cognitionem non intrinſecè, ſed extrinſecè tantum, ut ſæpè docet Scotus, & ideò hoc munus ſuo modo poteſt etiam enti rationis convenire. Ad 7. licet ens rationis nequeat eſſe menſura ſuæ cognitionis quoad perfectionem, poteſt tamen eſſe menſura quoad veritatem, quo ſenſu de relatione menſurabilis ad menſuram Doctor loqui videtur quol. 13. M. & O. & propriè dici ſolet relatio conformitatis actus ad obiectum. Ad 8. ſicut in notitia abſtractiva datur relatio realis attingentiæ ad objectum non exiſtens ex Scoto ibidem; ita dicendum erit in notitia entis rationis; nec in relationibus tranſcendentalibus, qualis eſt illa, convenit eſſe ad terminum non realem, ut patebit diſp. de Relat. quia earum realitas potius à fundamento ſpectanda eſt, quàm à termino.

97 Secundò arguitur, ſi ens rationis eſt intelligibile, vel cognoſcitur per propriam ſpeciem, vel per ſpeciem entis realis, non primum, quia cum ens rationis non ſit objectum motivum, propriam ſpeciem cauſare non poteſt, neque ſecundum, quia ſpecies diſparata non poteſt cauſare notitiam alicuius obiecti diſparati, ut per ſpeciem hominis non poſſumus venire in cognitionem leonis, ut Scot. docet 2.d. 3.q.10. & tamen magis aſſimilantur ad invicem homo, & leo, quàm ens reale, & rationis, ſed ſpecies intantum reprȩſentat aliquid quia eſt ejus ſimilitudo; ergo ſpecies entis realis nullo modo repræſentare poteſt ens rationis.

Reſp. diſcrepare Doctores, an ens rationis habeat propriam ſpeciem impreſſam, an potius cognoſcatur ſolum per ſpeciem, entis realis, in quo fundatur, & ad cuius ſimilitudinem concipitur, utrumque probabile putat Complut. diſp. 2. Log. q.3.n.9. At ens rationis non habere propriam ſpeciem impreſſam manifeſtè colligitur ex Scot. q.3. univerſ. ad 3. ubi innuit entia rationis intelligi per reflexionem intellectus, & non per propriam ſpeciem, quod non eſt ita intelligendum, ut intellexit Bonetus in prædicam. cap. de relatione, quaſi uno actu producantur, & alio reflexo intelligantur, eodem enim actu, quo producuntur, etiam intelliguntur, cum eorum produci ſit cognoſci, & eſt expreſſa Scoti doctrina in 2. d.1. q.1. ar. 2. ubi ait non prius habere entia rationis eſſe intelligibile, quam intellectum, & licet 2. d.1.q.5.B. videatur innuere, quod ſolum in actu reflexo intelligitur ens rationis, & quòd in directo producitur, velut modus obiecti, non obiectum, iam ſuperius explicatum eſt q.2. art. 2. in ſol. ad 1. quod in cognitione reflexa cognoſcitur, ſicut eſt, in priori verò, qua formatur, cognoſcitur aliter quàm ſit, quia attingitur ad modum entis realis. Quod autem ens rationis non habeat propriam ſpeciem impreſſam. Probatur, quia hæc ſpecies nequit eſſe producta ex phantaſmatibus, cum ens rationis non ſit ſenſibile, & conſequenter proprium phantaſma non habeat, neque etiam educta eſſe poteſt ex ipſo ente rationis, cum ipſa ſit accidens reale, quod non niſi ex reali ſubiecto eſt educibile. Accedit, quod materia prima non cognoſcitur per propriam ſpeciem, ſed per analogiam ad formam 1. Phyſ. 7. item relationes reales, & omnia tranſcendentia propriam ſpeciem non habent, ut docet Bargius 1.d.3.q.1. in §. *Quintò dico, quod iſta*, ergo tanto minus ens rationis, quod eſt inferioris conditionis omnibus iſtis; ſicut igitur materia cognoſcitur per analogiam ad formam, univerſalia, & tranſcendentia per ſpecies inferiorum, in quibus continentur, & relationes per ſpecies abſolutorum, in quibus fundantur, ut ait Barg. ſic in propoſito entia rationis cognoſcentur per ſpecies entium realium, in quibus quoquomodo fundantur, ut hircocervus per ſpecies hirci, & cervi, & omninò per analogiam ad ens reale.

98 Et cum dicitur in argumento ſpeciem unius obiecti diſparati cauſare non poſſe notitiam alterius, &c. Reſp. ſpeciem hominis eſſe magis diſparatam à leone, quàm ſit ſpecies entis realis ab ente rationis, quamvis enim in eſſendo magis aſſimilentur homo, & leo, tamen in repræſentando poſſunt convenire magis ens reale, & rationis, ſicut duæ ſubſtantiæ magis in eſſendo inter ſe conveniunt, quàm cum accidente, & tamen in repreſentando magis convenit acciden. cum ſubſtantia, quàm una ſubſtantia cum alia, nam ſpecies repræſentativa ſubſtantiæ accidens eſt, non ſubſtantia; ſic igitur in propoſito,

to, quia ſecundæ intentiones virtualiter continentur in pimis, dicere poſſumus, quod ſpecies entis realis, licèt ſit reprȩſentativum formale ſolius entis realis, ideoque per ſe primò in ejus notitiam ducat, tamen eſt repræſentativum virtuale etiam entis rationis, ideò que ſecundariò in ejus notitiam ducere valens. Nec inconvenit ſpecies objecti unius generis eſſe virtuale repræſentativum objecti alterius generis, ait Barg. cit. quando hoc continetur in illo, quia videmus ſpeciem albedinis eſſe virtuale reperſentativum ſimilitudinis in ea fundatæ, quamvis ſit alterius generis; Et hoc eò magis in propoſito dicendum eſt, quia dicimus ens rationis quando in cognitione directa attingitur per ſpeciem entis realis, non cognoſcit adæquatè, & ſicut eſt, quia cognoſcitur per ſpeciem alienam: quando verò in cognitione reflexa attingitur, ſicut eſt, tunc dicendum eſt nullo modo concurrere ſpeciem entis realis ad eam cognitionem, ſed tota activitas tribuenda eſt virtuti reflexivæ intellectus, ut innuit Doct. cit. q.3. univerſ. ad 3. & Mauritius ibidem §. *Sexto dubitatur*, in ſolutione ad primum.

QUÆSTIO VII.

Quotuplex ſit Ens Rationis.

99 CElebris, ac in Scholis frequens diviſio entis rationis eſt illa in tres ſpecies relationem, negationem, & privationem, quam afferunt, & recipiunt Recentiores omnes, ut traditam à D. Th. q.21. de verit. art. 1. & 1.d.2.q.1. art. 3. & d.19. qu.1. art. 1. ita Suarez diſp. 54. Met. ſec. 3. Didacus diſp 3. Log. q.5. Serna diſp. 1. ſec. 4. q. 2. ar. 3. Blanc. d.1.q.6. Averſa qu. cit. ſect. 7. Amicus fusè tr. 3, qu. 5. Ruvius tr. cit. & alii paſſim. Eandem diviſionem ex D. Tho. cit. afferunt Complut. diſp. 2.q.4. Jo. de S. Thom. q.2. art. 1. ſed bimembrem, ſcilicet, in negationem; & relationem rationis, quia ſub negatione amplè ſumpta etiam continetur privatio, & hoc modo teſtantur tradi a D. Th. cit. & qu. 3. de malo ar. 7. ubi ens rationis immediatè dividit in relationem rationis, & carentiam, & hanc in negationem, & privationem.

Sed quocunque modo tradatur hæc diviſio, ſemper graves paſſa eſt difficultates. In primis enim non videntur rectè aſſignari, ut ſpecies entis rationis, negatio, & privatio, quia eſtò non ſint entia realia, non proinde inter entia rationis formaliter computanda ſunt, cum verè dentur à parte rei, non quidem ut entia realia privativa, vel negativa, ut arbitratur Faber 4. Met. diſp. 2. & Fuentes 1. Phyſ. qu. 3. diff. un. cum multis aliis (hunc enim dicendi modum, ut valdè improprium confutamus diſp. 4. Phyſ. qu. 1. art. 1.) ſed ut amotiones reales entium, quatenus nullo cogitante intellectu verè aer eſt tenebroſus, & homo niger, non albus. Quod ſi dicas cum Suarez & aliis hic non ſumi negationem, & privationem, ut ſunt amotiones realium entium, ſic enim à parte rei reperiuntur, ſed quatenus concipiuntur ad modum formę poſitivę, ut cum intellectus concipit cœcitatem in oculo per modum formę poſitivæ tollentis viſum, ſic enim ſunt aliquo modo entia, non realia, ſed rationis. Contra eſt, quia negatio, vel privatio, ut concipitur per modum formæ poſitivæ, non eſt privatio, ſed forma poſitiva ficta; & negatio, vel privatio in ſe materialiter ſe habet ad ens rationis, & veluti ſubſtratum, quia eſt id, cui tribuitur eſſe rationis ex dictis q.2. art. 2. ergo ut tales nunquam ſunt entia rationis, & ratio à priori eſt, quia intellectus format ens rationis illud fingendo ad modum entis poſitivi, etiam ipſa non entia, & negationes reales, ergo nullum datur ens rationis negativum, ſed omne eſt poſitivum, ut innuit Doctor. 4.d. 16.q.2. ad 1. oppoſitum; Et per hoc reiicitur ſolutio, quam ad hanc rationem affert Blanc. cit. ubi vult tantùm ens reale, ad cujus inſtar ens rationis concipitur, eſſe formam poſitivam, non autem ipſum ens rationis. Hoc prorſus falſum eſt, nam ſi ens rationis formari debet ad inſtar entis realis, cùm hoc ſit forma poſitiva, talis etiam eſſe debet ens rationis, non quidem verè & realiter, ſed fictè & ſimilitudinariè, alioquin non eſſet ad inſtar illius.

100 Solet etiam præfata diviſio refelli, velut inſufficiens, & diminuta; nam præter enumerata dantur alia entia rationis, quæ conſueverunt appellari figmenta, & entia prohibita, ut chymera; & hircocervus, hęc enim neque ad relationem, aut privationem pertinent quia dum finguntur, non concipiuntur per modum relationis ad aliud, aut per modum carentiæ in ſubiecto apto, ut fingi ſolet privatio. Neque pertinent ad ſimplicem negationem, & veluti extra genus, quæ ab omni ſubjecto præſcindit, quia negatio, ut ens rationis ſtatuitur, dicit carentiam formæ conceptam ad modum entis extrà ſubiectum, at cyhmera non dicit carentiam, ſed aliquid poſitivum, ſcilicet, animal quoddam per ſe unum ex homine, & leone compoſitum. At inquit Suarez cit. ſec. 4. n. 10. & ſequuntur alii, omnia hęc figmenta ſub negatione coprehendi, quia ſunt ſimpliciter non entia. Contra eſt, tum quia hac ratione, ut benè notat Averſa, etiam relationes rationis ſub negatione continerentur, quia ſimpliciter ſunt nō entia: tum quia, ut ait Blanc. aliud eſt concipere negationem animalis, quod ſimul ſit homo, & leo per modum unius compoſiti, aliud verò concipere animal ſimul hominem, & leonem, quamvis igitur ens rationis primo modo formatum ad negationem ſpectare poſſit, tamen ens rationis ſecundo modo fictum eſt prorſus ab ea diſtinctum

Ideò alii, ut ſalvent ſufficientiā illius diviſionis, inquiunt hęc, & ſimilia entia rationis eſſe ficta ſine fundamento, & idcircò in ea non includi, quæ ſolùm eſt entium rationis habentium fundamentum in re; ita Didac. & Complut. cit. ex Suar. cit. n. 2. Quæ ſolutio nihil prorſus valet, tum quia plura ſunt entia rationis habentia fundamentum in re, quæ excogitari poſſunt in aliis prædicamentis à relatione, immò illa ipſa, quæ finguntur in prędicamento ſubſtantiæ chymera, & hircocervus non omni prorſus caret fundamento, ut poſteà dicemus; tum quia è contra inter ſpecies diviſionis allatæ aliquod ens rationis continetur non habens fundamentum in re, ut negatio extra genus, quando concipitur veluti res per ſe exiſtens.

101 Averſ. loc. cit. maluit præfatam diviſionem in peregrinos ſenſus ducere, ut eam faceret ſufficientem, quàm deſerere, inquit enim quod primo concipi poteſt ens rationis per modum eſſendi ad aliud, & hoc eſſe relationem rationis; ſecundò per modum eſſendi in alio velut in ſubjecto ſine ordine ad aliud, ut ad terminum, & hoc eſſe privationē, de cujus ratione eſt eſſe in ſubjecto; tertiò ſine reſpectu ad terminum, & ſine modo eſſendi in ſubjecto per modum eſſendi in ſe, & per ſe, ut cum concipitur chymera, & hircocervus, & hęc eſt negatio, quæ non neceſſariò ad ſubjectum determinatur, ſed æquè bene ſalvatur extra illlud; atq; tria ſtatuit genera entium rationis; ens rationis ad aliud, quod eſt relatio rationis; ens rationis in alio, quod eſt privatio rationis; & ens rationis in ſe, quod eſt negatio rationis, & ſubdit his ultimis duobus generibus bene applicari nomina privationis, & negationis, quia in univerſum ens rationis non eſt ens reale. Sed licet in re bene diſcurrat Averſa, diſplicet tamen in modo loquendi; eſto enim primum genus entis rationis convenienter appelletur relatio, nihilominus non rectè cætera duo negatio, & privatio vocantur, ea præſertim ratione, quam affert, quia in univerſum ens rationis non eſt ens reale. Quia hac ratione etiam relatio rationis dici deberet negatio, vel privatio, quia non eſt ens reale, ut ipſe ibidem negabat contra comprehendentes figmenta ſub negatione, quia ſunt non entia. Accedit ratio principalis allata initio quæſt. ens rationis in univerſum quid poſitivum rationis præſeferre, ac proinde formaliter conſiſtere non poſſe in negatione, aut privatione.

102 Dicendum igitur eſt ens rationis data proportione dividi debere, ſicut ens reale, ad modum cujus concipitur. Concluſio colligitur ex Scoto q.6. univerſ. in fine, ubi docet, quod ſicut in ente reali dantur diverſi gradus eſſendi, ita etiam in entibus rationis, & probatur. Primò ex illo generali principio, quod quicquid ſimpliciter eſt in entibus realibus, ſecundùm quid invenitur in entibus rationis, ergo qualis eſt diviſio ſimpliciter entis realis, talis erit ſecundùm quid diviſio entis rationis. Deinde quia naturam entis rationis, & quid ſit, & quotuplex, omninò inveſtigare debemus per analogiam ad ens reale, ſicut ergo intantum habet eſſe inquantum concipitur ad modum entis realis; ita intantum dividitur quatenus concipitur dividi ad modum entis realis; quare ſicut ens reale dividitur in ſubſtantiam, & accidens, & hoc in abſolutum, & reſpectivum, & rurſus abſolutum in quantitatem, & qualitatem, reſpectivū verò in intrinſecus, & extrinſecus adveniens, ſic ens rationis dividitur in ſubſtantiam rationis, & accidens rationis, & hoc in abſolutum & reſpectivum rationis, idque rurſus in intrinſecus, & extrinſecus adveniens. Demum probatur demonſtrando in ſingulis prædicamentis proportionata entia rationis ab intellectu formari, ut docuit Mayr. quodlib. 6. & multi etiam ex Adverſariis fatentur Suarez citat. ſect. 4. Vaſq. 1.p. diſp. 114. à nu. 14. Cajet. 1.p.q.28. ar. 1. & Molina ibidem, Averſ. loc. cit. & alii, etenim in ſubſtantia concipiuntur chymeræ, & ſimilia monſtra, quæ non ut aliis adjacentia, ſed ut in ſe ſubſiſtentia finguntur, in quantitate ſpatium imaginarium extra Cęlum, & ipſam quantitatem molis in chymera imaginatam, in qualitate concipimus famam, & honorem, ut diſpoſitiones convenientes perſonę honoratæ, & ipſas denominationes extrinſecas concipimus in rebus denominatis per modum correlationis, ut relationem cogniti ad cognitionem; fingimus etiam actionem, & paſſionem, cum cogitamus ignem animas torquere, & in eas agere actione corporea, eaſq; torqueri paſſione conſimili, & tandem alia quoq; fingimus, cum cogitamus Deum repellere hunc mundum ad modum corporis, ſtare in Cælo, vel ſedere, infinito temporis ſpatio durare, & eſſe amictum lumine tanquam veſtimento. Et quidem quod præter ens rationis reſpectivum, quod ſolum videntur agnoviſſe veteres Scotiſtæ, etiam abſolutum concedi debeat, expreſſè docuit Scotus 1.d.36.q.un. §. *contra iſtud obiicitur*, in ſol. ad 2. & ex Recentioribus Scotiſtis, quamplures P. Fab. 4. Met. diſp. 4. c.5. & 1. diſp. 51. nu. 26. Sarnanus tract. de 2. intent. Smiſing. tract. 3. diſp. 2.n.179. & infra, ubi etiam citat Tat. 4.d.1.q.2. Rada 1.p. controv. 29. Nolanus in Pinach. q.13. Vulpes 1. p. tom. 1. diſp. 28, artic. ult. Camerar. q.14. Met.

103 Rurſus ens rationis in tota ſua amplitudine dividi debet in ens rationis fundatum in re, & non fundatum, ſed à nobis merè fictum, quod hac ratione ſibi vindicavit nomen figmenti, ut chymera, & hircocervus. Et quidem per fundamentum entis rationis non debet accipi in præſenti imperfectio noſtri intellectus, ad debilis ejus concipiendi modus, ut quidam volunt, alioquin omnia entia rationis haberent fundamentum, & illa preſertim, quæ dicuntur chimera, & fictitia, iſta namque prȩcipuè pendent ex actibus chymericis noſtri intellectus ea ad libitum fingentis, undè iſta magis dicerentur fundata, quàm alia, cum magis nitantur noſtro concipiendi modo imperfecto. Neque per fundamentum entis rationis debet accipi illud ens reale, ad cujus inſtar concipitur, eadem ratione quia nimirum omnia entia rationis haberent fundamentum, in re, etiam chymerę, & monſtra, ut benè advertit P. Faber in Met. cit. c.2 in fine, nam intellectus ex apprehenſione rerum realium ſumit occaſionem fingendi illa monſtra, non enim ens rationis cogitaret,

niſi prius ens reale cognoviſſet, undè chymeram ipſam concipit ad inſtar animalis, quod ens reale eſt. Neque per fundamentum entis rationis ſumi debet ens reale, quod ab ente rationis denominatur, ſeu de quo ens rationis prædicatur, ut forma intentionalis de ſubjecto, ſicut exiſtimavit Fonſec. 5. Met. c. 7. q. 1. ſect. 5. Quia ens rationis poteſt alicui ſubjecto attribui ſine fundamento, ut ſi homini tribueret intellectus intentionem generis, non ſpeciei, colori relationem auditi, non viſi, ergo fundamentum ejus rationis aliquid aliud importat præter ſubjectum, cui tribuitur ipſum ens rationis, occaſionem nempè illàm tribuendi tali ſubjecto tale ens rationis, & non aliud, non ergo fundamentum entis rationis confundi debet cum ejus ſubjecto, præſertim quia accidere poteſt, quod intellectus efformet ens rationis cum fundamento abſque ſubiecto, cui illud tribuat, ſic ſpatium imaginarium ab eo cogitatum per modum cujuſdam extenſionis cenſetur ens rationis cum fundamento, nam occaſionem habet à parte rei illud ita concipiendi, & non alio modo, & tamen nulli enti reali cogitatur adiunctum, de quo prædicetur.

104 Itaque per fundamentum entis rationis illud intelligimus, quod eſt ſpecialis quædam occaſio, ac veluti motivum urgens intellectum ad excogitanda entia rationis, & tali, vel tali modo fingenda, itaut intellectus non temerè, & merè gratis, ſed ex ipſis rerum proprietatibus occaſione deſumpta efficiat entia rationis, & hæc eſt communis explicatio Scotiſtarum Fabri cit. c. 3. Sarnani, & Rocci tract. de ſecund. intent. & aliorum, dum inquiunt ſecundas intentiones logicales generis, ſpeciei, &c. non poſſe ad libitum ſuper quaſcunque res fundari, ſed juxta rerum proprietates, ut ſi aliqua natura ſit aliquibus communicabilis, ſuper ipſam fundabitur ratio univerſalis, ſi pluribus, magis univerſalis, ſi nullis, particularis, &c. quæ explicatio expreſsè traditur à Doctore q. 4. univer. in fine, ubi univerſale ponit eſſe ens rationis fundatum, quia aliquid ei in re extra correſpondet, à quo movetur intellectus ad cauſandum talem intentionem, & non aliam; figmentum verò inquit eſſe non fundatum, quia nihil tale extra correſpondet, unde concludit ens rationis fundatum diſtingui à figmento, quia originaliter, ſive occaſionaliter eſt à proprietate in re, figmentum verò minimè, ita Doctor ibi, ac ejus Expoſitores Maurit. Braſavol. & alii. Juxta quam doctrinam à pluribus Recentioribus receptam, & præſertim ab Averſa q. 5. ſect. 3. entia rationis cum fundamento illa ſunt, quæ ex aliqua neceſſitate, vel occaſione ſic finguntur, & non alio modo; at ſine fundamento illa dicuntur, quæ fingimus prout volumus, cum nulla ſit neceſſitas, vel occaſio, quæ nos determinet ad hoc potius, quàm illo modo fingendum, ut dum fingimus chymeram, vel aliud monſtrum, in quo non determinamur ad hoc potius; quam illo modo fingendum; Quem dicendi modum optimè ſuadet Averſa cit. ex conſueto loquendi modo, illud enim, quod eſt nobis motivum, & occaſio aliquid opinandi, dicitur fundamentum noſtræ opinionis, & indicia, ac ſigna, quæ movent ad aliquid judicandum, dicuntur talis judicii fundamentum, ſicut è contra cum quis ſine ratione opinatur, & ſine talibus judiciis judicat, dicitur ſine fundamento gratis, & temerè opinari, & quia chymeræ, & conſimilia monſtra ita formantur, ideò antonomaſticè nomen figmenti ſibi uſurparunt.

105 Ex hoc veteres quidam Scotiſtæ, & Thomiſtæ deduxerunt ſola entia rationis fundata verè, & propriè eſſe entia rationis; quorum proinde cognitio doctrinalis eſt, & ad ſcientias deſervire poteſt; alia verò minimè, ſed potius dici debere entia fictitia, & prohibita, quia eorum cognitio doctrinalis non eſt, poteſtque in infinitum multiplicari nulla habita ratione rerum, & naturarum realium, ſed pro intellectus cerebro, ut ait Didacus, juxta quam doctrinam præfata diviſio eſſet æquivoci in æquivocata. Verùm immeritò huiuſmodi entia fictitia excluduntur a ſerie entium rationis, nam ſi ens rationis illud eſt, quod eſſe repugnat à parte rei, & ſolum habet eſſe obiectivè in intellectu, ut ſupra ſancitum eſt ex communi omnium ſenſu, planè fictitia quoque erunt entia rationis, cum non habeant eſſe niſi per opus intellectus; immò ut ait Averſa; hæc videntur quodammodo magis participare de ente rationis, utpotè quæ magis pendent à virtute fictitia intellectus, & minus nituntur rebus ipſis, & conſequenter magis diſtant ab ente reali. Neque huic obſtat, quod nequeant ita ſcientiis deſervire, ſicut entia rationis fundata.

In oppoſitum obiicitur 1. ad probandum negationem, & privationem eſſe entia rationis. Tum quia Ariſtot. ea connumerat inter entia 4. Met. 2. & lib. 5. tex. 14. & planè non niſi inter entia rationis connumerare potuit. Tum 2. quia non ſolum dantur negationes reales, quales ſunt omnes, quæ verę ſunt à parte rei, ſed etiam negationes rationis, quales ſunt omnes, quę ſunt falſæ à parte rei. Tum 3. quia non tantum concipimus id, quod non eſt, ac ſi eſſet, verum etiam id, quod eſt, ac ſi non eſſet, & non ſolùm affirmamus, quod impoſſibile eſt, ſed negamus, quod neceſſarium eſt, ergo non omne ens rationis formaliter eſt poſitivum, ſed dari etiam debet negativum. Tum tandem, quia eſto negatio, & privatio, ut ſunt à parte rei, non ſint entia rationis, tamen quando à nobis concipiuntur, ut formæ poſitivę, participant rationem entis, non realis, ergo rationis.

106 Reſp. negationem, & privationem in ſe eſſe entia rationis fundamentaliter tantum, quatenus intellectui præbere poſſunt occaſionem efformandi illa in entia rationis illis tribuendo eſſe poſitivum, ut benè notat Hurt. diſp. 19. Met. §. 87. & in hoc ſenſu Ariſt. illas enumeravit inter entia rationis; vel potius enumeravit inter nō entia, ait enim *quare & ipſum non ens eſſe non ens dicimus*, ut advertit Fuentes. Ad 2. ipſa quoque negatio rationis à nobis apprehenditur per modum formæ poſitivæ; ut magis conſtabit ex reſponſione ſequenti. Ad 3. negatur ſequela, ſive enim affirmemus, quod impoſſibile eſt, ſive negemus, quod neceſſarium eſt, hoc ſemper fit fingendo, quod non eſt, ac ſi eſſet, unde cum iudicamus hominem non eſſe animal rationale, cogitamus id, ac ſi ita eſſet à parte rei, & fingimus veritatem in iſta propoſitione, in qua tamen nulla eſt veritas, & veritas iſta ficta quid poſitivum eſt, ſicut veritas realis in propoſitione quid poſitivum dicit. Ad 4. cum concipiuntur à nobis per modum formæ poſitivæ, ſequitur ſolum, quoad illud eſſe poſitivum, quod illis ab intellectu tribuitur, eſſe entia rationis formaliter, non autem ut ſunt negatio, & privatio.

107 Secundò obiicitur ſolum in prædicamento relationis, non autem per alia poſſe ens rationis proportione diſtribui, ratione D. Thom. 1. p. q. 28. art. 1. quia prædicamentum relationis conſtituitur per *eſſe ad*, cœtera verò accidentium genera per *eſſe in*, & inhærere, at hoc intereſt inter *eſſe ad*, & *eſſe in*, ſeu inhærere, quòd *eſſe ad*; abſtrahit à reali, & rationis, ſed inhærere ex proprio conceptu dicit aliquid reale, ergo ſolum in genere relationis poteſt inveniri ens rationis, non in aliis; ita hanc rationem declarant ibi Caiet. & alii Expoſitores D. Th. Confirmatur, & declaratur ab aliis in hunc modum; poteſt intellectus referre unum alteri, ad quod re vera non refertur, at non poteſt facere inhærere, quod re vera non inhæret, & tanto minus ſubſiſtere, quod à parte rei non ſubſiſtit, ergo inter omnia prædicamenta ſola relatio poteſt in ſua coordinatione entia rationis admittere. Rurſus etiam in communi modo loquendi non admittitur ſubſtantia rationis, & quantitas rationis, ut notat Doct. 5. Metaph. qu. 11. ab initio, ſed ſola relatio rationis. Demum licèt aliquid poſſit fingi ad inſtar ſubſtantiæ, ut chymera, & quantitatis, ut vacuum, non ob id ſequitur dari poſſe ſubſtantiam rationis, vel quantitatem rationis, quia non eſt ſubſtantia, vel quantitas id, quod per rationem formatur ad inſtar entis realis, ſed negationes ſubſtantię, vel quantitatis ad inſtar ſubſtantiæ, vel quantitatis concipiuntur; non dicitur autem ens rationis id, ad cuius inſtar aliquid concipitur, ſed id, quod concipitur ad inſtar entis, cum ſit non ens.

108 Reſp. rationem illam D. Thomæ parum valere, ut enim conſtabit ex inferius dicendis de Relatione, falſa eſt maior, quia relatio ex proprio conceptu intrinſeco non ſolum dicit *ad*, ſed etiam *in* falſa eſt etiam minor, quia *eſſe ad* verè, ac propriè ſumptum, quo ſenſu cōſtituit prædicamentum relationis, quippiam reale eſt, quare ſicut hoc non obſtante poteſt dari *eſſe ad* rationis, ita & *eſſe in*, & quidem inhærere diminutè ſumptum convenit etiam entibus rationis, cum ſuo modo habeant cauſam materialem ex ſupradictis. Ad Confirm. ſicut intellectus vim habet concipiendi reſpectum inter aliqua, quæ non referuntur, ita planè vim habet apprehendendi accidens in aliquo ſubiecto, cui ineſſe nequit, ac etiam aliquid in rerum natura ſubſiſtere, quod implicet; & quamvis nequeat intellectus virtute ſua facere inhærere, quod non inhæret, cogitare tamen poteſt illud ut inhærens, ſicut quando irreferibilia adinvicem refert, utiq; non facit illa referri à parte rei, ſed illa apprehendit ut relata: idem dicatur de ſubſiſtere. Ad aliam Conf. frequentius nominatur relatio rationis, quam ſubſtantia rationis, quantitas, &c. quia illa magis in ſcientiis deſervit, & aptior eſt ad noſtros conceptus explicandos. Doctor autem loc. cit. ait quantitatem rationis non reſultare intellectu ex vi actus collativi, ut ibi eſt videre. Ad ultimam, ſi valeret, concluderet etiam non dari relationem rationis, ut conſtat, ſi de ipſa argumentum formetur, ſicut igitur in formatione relationis rationis, neque relatio realis, ad cuius inſtar efficitur, nec negatio relationis eſt relatio rationis, ſed forma relativa ficta, ita in formatione ſubſtantiæ, & quantitatis rationis, nec ipſa realis ſubſtantia, vel quantitas, ad cuius inſtar efficitur, nec eorum negatio eſt ſubſtantia rationis, vel quantitas rationis, ſed præciſè forma abſoluta ficta ad eorum ſimilitudinem, hæc enim eſt, quæ habet præciſè eſſe obiectivum in intellectu, & nullo alio modo exiſtit.

Tertiò arguitur ad idem. Tum quia non debemus ponere tantam diſtinctionem inter ea, quæ finguntur ad modum entium, quanta eſt inter entia ipſa ſimpliciter, ergo non debent diſtribui per omnia prædicamenta. Tum 2. ſubſtantia, quantitas, &c. differunt genere generaliſſimo, & habent decem modos eſſendi primò diverſos, ſed omnia entia rationis habent unum, & eundem eſſendi modum, ſcilicet, fictum per rationem, & diminutum. Tum 3. quia hac ratione Doct. q. 11. prædicam. conſtituit peculiare predicamentum entium rationis, quod poſteà Scotiſtę omnes amplexati ſunt, & appellarunt undecimum prædicamentum. Tum tandem quia diviſio entis rationis in ſua inferiora non eſt univoci analogi in ſua analogata, ergo non poteſt eſſe alicuius tranſcendentis in plura genera, qualis eſt diviſio entis realis: probatur aſſumptum, quia unum ens rationis non dicitur tale per analogiam ad aliud ens rationis, ſed omnia dicuntur talia per analogiam ad ens reale.

109. Reſp. non debere poni tantam diſtinctionem ſimpliciter, & abſolutè, ſed tantam ſecundùm quid, & proportionaliter, ſicut inter hominem, & leonem pictos utique ſimpliciter non tanta diſtinctio reperitur, quanta eſt inter illa animalia vera, reperitur tamen tanta ſecundùm quid, & proportionaliter illa vera. Ad 2. iam ſuperius dictum eſt ex Scoto qu. 6. univerſ. in fine, quod ſicut intra latitudinem entis realis dantur varii gradus eſſendi, ita proportione dicendum eſt de ente rationis, ita quod ſubſtantia rationis ſit perfectius ens accidente rationis, quia nimirum concipitur ad inſtar perfectioris entis, & cum dicitur, quod omnia habent unum, & eundem eſſendi

ſendi modum, ſcilicet fictum per rationem, verum eſt de communiſſimo, & tranſcendentia, non autem de ſpecifico, ſicut etiam entia realia dicuntur habere unùm, & eundem eſſendi modum, quatenus omnia præter opus intellectus exiſtunt, vel exiſtere poſſūt. Ad 3. Doct. ibi movet dubium, an entia rationis reducantur ad prædicamenta realia, num potius proprium conſtituant prædicamentū, nec aliquid reſolvit, ſed pro utraque parte diſputat; & quamvis Scot. paſſim peculiare illis aſſignent prædicam. tamen ne prædicamenta multiplicentur ſine neceſſitate reduci poſſunt ad illà prædicamenta realia, ad quorum inſtar concipiuntur, ſicut umbra reducitur ad corpus. Poteſt tamen quoq; conſtitui unum predic. pro omnibus entibus rationis ſub eodem genere generaliſſimo, quod ſit ens rationis in tota ſua amplitudine, inquantum conſtitui etiam poteſt unum prædicamentum pro omnibus entibus realibus ſub uno, & eodem genere generaliſſimo, quod ſit ens reale finitum; ſed ſivè hoc, ſivè alio modo entia realia diſtribuantur, de quo inferius ſuo loco, ideſt ſivè in uno, ſivè in pluribus prædicamentis, certè entia rationis eodem modo diſtribui, ac dividi debent, ſicut illa ſervata proportione; de hoc vide Fabrum cit. c. 6. & Vallonum in Formalit. 1. pag. nobis 93. & Zerb. 5. Met. q. 8. Ad 4. negatur aſſumptum cum ſua probatione, ſicut enim accidens reale habet attributionem ad ſubſtantiam realem, ſic accidens rationis habet attributionem ad ſubſtantiam rationis ſecundum quid, & proportionaliter, eſtò deindè verum ſit iſta omnia ultimatè attributionem habere ad ens reale, & ex tali attributione ultimatè dici entia rationis, neque hæc ultimata attributio impedit illam; ſic dicere ſolemus qualitatem dependere proximè à quantitate, utramque verò ultimatè à ſubſtantia.

110 Quarto obiicitur, quod omnia entia rationis ſunt fundata, quia ſemper ad illa effingenda occaſionem intellectus ſumit à rebus, quod etiam in ipſis chymeris experimur, non enim eas ex incompoſſibilibus partibus conſtitutas fingere poſſemus, niſi partes illas ſejunctim, & in diverſis repertas intelligeremus.

Reſp. negando aſſumptum, eſtò enim per fundamentum entis rationis intelligamus occaſionem, undè movetur intellectus ad fingendum, non tamen quamcumque ſed occaſionem proximam, & urgentem, nam ſi levis ſit, & remota, propriè, & ex communi modo loquendi non cenſetur fundamentum, ſicut in moralibus, qui judicat aliquid de proximo ſuo, etſi id non faciat abſque motivo, ſi tamen motivum non eſt urgens, ſed parvi momenti, judicium illud vocamus temerarium, & ſine fundamento; talis autem eſt occaſio, undè movetur intellectus ad fabricandas chymeras, levis nimirum, & remota, ſicut remotè tamen fundatur in rebus, ſcilicet ratione ſuarum partium, non ratione totius. Imò P. Braſavola q. 4. univerſ. in fine exponens dictum Doctoris dicentis figmento nihil extra correſpondere, inquit Doctorem loqui de figmento ea ratione, qua eſt figmentum, & quod per ly nihil intendit excludere omnia. Quod ſi obiicias partes correſpondere figmento inquit Doct. loqui ea ratione, qua tale eſt, quia ratione, qua tale eſt, quia ratione partium non eſt figmentum, ſed tantum ratione unionis earum, cui unioni nulla penitus poſſibilitas correſpondet à parte rei, & ideò concludit figmentum, ut tale nullam prorſus occaſionem habere in rebus, nec remotam.

QUÆSTIO VIII.

De præcipua ſpecie Entis Rationis, quæ dicitur ſecunda Intentio.

111 INn hac materia de ſecundis intentionibus Auctores extremi ſunt, quidam enim Thomiſtarum, & Scotiſtarum integros ediderunt tractatus de ſecundis intentionibus, ut Hervæus Mengus, Sarnanus, Roccus, Billeus, & alii. Neoterici verò, vel nihil, vel parum de illis tractant, ut eſt videre apud Suarez, Ruvium, Hurt. Did. Blanc. Complut. Arriag. & alios. Nos mediam tenentes viam ſuperflua ommittemus, & illa ſolum trademus, quæ neceſſaria videbuntur ad cognoſcendam naturam, & affectiones ſecundarum intentionum, quas non adeò aſpernari debemus, ut Neoterici, cum circa ipſas verſetur Logica, ut eſt ab Ariſt. contexta; omnia verò duobus articulis complectemur, in quorum primo naturam, & quidditatem earum, affectiones in altero explicabimus. Et ut à nominis explicatione exordiamur, advertendum eſt non ſumi hic intentionem preſsè pro tendentia voluntatis in ſuum finem, ſed latè pro tendentia intellectus in rem cognitam, ſeù pro conceptu intellectus; ſed quia conceptus intellectus eſt duplex, formalis, & objectivus, ſic etiam duplex erit intentio, formalis, & objectiva; formalis eſt actus ipſe intellectus tendens in obiectum, objectiva eſt ipſa res, in quam tendit intellectus, & utraque duplex eſt, prima, & ſecunda; dum inſtituitur quæſtio in præſenti de ſecunda intentione, non inſtituitur de formali, hanc enim fatentur omnes eſſe ens reale, quia eſt actus ipſe intellectus, quo ſecundariò tendit in rem, ſed inſtituitur de ſecunda intentione objectiva.

At circa hunc communem loquendi modum, & accipiendi intentionem primam, vel ſecundam, oritur difficultas, quia res ex eo dicitur prima, vel ſecunda intentio, quia terminat primariam, vel ſecundariam tendentiam intellectus ad ipſam, ſed res ut intellecta dicitur intenta in concreto, non intentio in abſtracto, ergo communis hic loquendi modus non videtur rectus, quia prædicatio in abſtracto ſemper eſt per ſe, & eſſentialis. Varias ad hoc reſponſiones afferunt Hervæus, & Mengus tract. cit. Sed breviter dici poteſt ex Scoto q. 14. univerſ. in corpore etiam hoc nomen *intentio* eſſe concretum, intentio enim inquantum intentio, eſt applicabilis rei, inquit Doctor, atque ideò ſignificat quidditatem intentionis in concernentia ad rem ipſam, ut ibi Braſavola exponit; vel ſaltim omnes eo nomine utuntur, ac ſi concretum eſſet, in adhibendis autem vocabulis communi loquentium uſui ſtandum, eſt, ut monuit Doct. 4. d. 1. q. 2. explicato quæſtionis titulo, & quid nominis intentionis ſecundæ, nunc explicandum eſt quid res.

ARTICULUS I.

Quid ſit ſecunda intentio, quomodo fiat, & à prima differat.

112 IN explicanda natura, & quidditate ſecundarum intentionum varii ſunt dicendi modi. Mayr. in primis 1. d. 23. qu. 1. & 2. & quol. 7. ait primas intentiones eſſe rerum quidditates, ſecundas verò eſſe earundem aptitudines, ut v. g. ratio ſpeciei in homine non eſt, niſi aptitudo communicabilitatis pluribus individuis naturaliter humanitati inexiſtens, & ratio differentiæ in rationali eſt virtus quædam, qua natum eſt animal dividere, & hominem conſtituere; undè cenſere videtur ſecundas intentiones eſſe potius entia realia, quam rationis; quia univerſalitas, quæ ab omnibus ponitur ſecunda intentio, in homine, & animali aliud non importat, quàm harum naturarum aptitudinem, ut pluribus communicentur, & hæc aptitudo utique illis naturis convenit citra opus intellectus.

Verùm hæc opinio reiicitur ex ſola terminorum declaratione ab omnibus recepta primæ, & ſecundæ intentionis, tàm formalis, quàm objectivæ; nam cum intellectus, tendens in objectum exprimit illud in ſuo ordine, ideſt cognoſcit in illo ea attributa, quæ ipſi conveniunt ex natura rei citrà omnem intellectus negotiationem, adeò ut ſi nulla daretur fictio intellectus, adhuc illa attributa ipſi objecto convenirent, talis cognitio dicitur prima intentio formalis, & objectum illud ſic cognitum dicitur prima intentio obiectiva, ut v. g. quando intellectus cognoſcit naturam humanam participari à Petro, & Paulo; natura humana cognita cum hoc attributo dicitur prima intentio objectiva, & cognitio, qua intellectus tendit in naturam humanam ſub ea ratione, dicitur prima intentio formalis. Cum verò hac occaſione motus intellectus, quia ſcilicet videt naturam humanam communem Petro, & Paulo, concipit illam univerſalem, & illam veluti ſpeciem actu de illis prædicat hęc univerſalitas concepta in ipſa eſt ſecunda intentio obiectiva, & cognitio eam exprimens ſub tali formalitate eſt ſecunda intentio formalis, quæ licèt ſit realis, id tamen, quod ei correſpondet ex parte objecti, reale non eſt, quia univerſalitas non datur à parte rei, ſed fit per opus intellectus, ut dicemus diſp. ſeq. & inconſulto prorſus confundit Mayron. fundamenta, & occaſiones ſecundarum intentionum cum ipſis intentionibus, nam aptitudines illæ naturarum, ut pluribus communicentur, ſunt radices, & occaſiones fundandi ſecundas intentiones, non ipſæ ſecundæ intentiones, ut ex eadem diſp. conſtabit. Cum igitur ſecundæ intentiones terminent ſecundarias animi conceptiones, conſequenter entia rationis erunt, & non realia, nam ut colligitur ex diſcrimine poſito; prima intentio ideò dicitur prima, & alia ſecunda, quia cum objectum conſiderari poſſit in duplici ſtatu, primò ſecundum quod eſt in ſe, & ſecundum attributa ei convenientia ex natura rei; ſecundò ut eſt in apprehenſione, & ſecundum attributa ei convenientia ex intellectus operatione, qui ſtatus, ut liquet, poſterior eſt illo; meritò cognitio, quæ exprimit obiectum ſub primo ſtatu, dicitur prima intentio, & quę illud exprimit ſub poſteriori, dicitur ſecunda, & conſequenter quæ talem conceptionem terminant, entia rationis erunt.

113 Secundò Zabar. lib. 1. de natura Logicæ cap. 3. inquit primas intentiones eſſe nomina res ipſas ſignificantia mediis animæ conceptibus, ut nomen homo, animal, ſeu eſſe conceptus ipſos quorum hæc nomina ſigna ſunt. Secundas verò intentiones ait eſſe alia nomina his nominibus impoſita, ut genus, & ſpecies, quæ ſunt nomina impoſita animali, & homini, ſeu eſſe conceptus ipſos, qui per hæc nomina ſignificantur, & ſubdit primas intentiones ideò non eſſe animi noſtri figmenta, quia ſignificant res prout ſunt, ut homo; & animal naturam hominis, & animalis in ſe, at ſecundæ intentiones res ſignificant, prout à nobis mente concipiuntur, non prout extra mentem ſunt, unde potius conceptus conceptuum ſignificant, quam rerum, & ideò jure meritò ſecundæ intentiones appellantur, atque animi noſtri opera, & figmenta, quæ fuit opinio Nominalium, ut refert Tatar. q. 3. præamb. Logicæ dub. 2. ac Boetii, ut refert Dudovet. lib. 1. Formalit. c. 16.

Sed neque hic modus dicendi eſt admittendus; nam ut docet Mauritius q. 3. univerſ. aliud eſt loqui de primis, & ſecundis intentionibus, aliud de terminis primarum, & ſecundarum intentionum, nam prima, & ſecunda intentio, ut conſtat ex ipſis vocabulis importatant conceptus mentis, & quæ conceptibus illis exprimuntur, termini verò, ſeu nomina earum ut homo, animal, genus, ſpecies ſolas voces important ſignificantes illas ad placitum; confundit ergo Zabarel. cum Nominalibus nomina ſecundarum intentionum, & primarum cum intentionibus ipſis, quod eſt cavendum.

114 Tertio, alii explicant ſecundum intentionem omninò, ut ens rationis, putant enim hæc duo eſſe adequatè idem, ita Zerbius 5. Met. q. 8. ad 2. Aretin. art. 1. Formal. com. 4. Mengus, & Roccus tract. de ſecund. intent. quod probant, nam ipſum ens rationis, quodcunque ſit, ſecundario intelligitur, nunquam enim circa ipſum poteſt intellectus operari, niſi prius realibus intellectus, ergo in univerſa ipſa entia realia ſunt primæ intentiones, & entia rationes ſecundæ. Alii ita explicant, ut ſecunda intentio latius pateat, quam ens

rationis;ita Didac.citat.q.ult.quem ſequitur Fuent.q.2.diff.2. art.2. & probat. quia ſecunda intentio objectiva includit omnia ille, quæ rebus non conveniunt ante operationem intellectus, unde etiam includit denominationem extrinſecam ab actu rationis provenientem, ut eſſe cognitum, quia hæc licet ens rationis non ſit formaliter, non tamen convenit rei ante opus intellectus, & conſequenter eſt ſecunda intentio.

At utriuſque modi dicendi Auctores valde decipiuntur, quia tantum abeſt, quod intentio ſecunda æquè pateat, vel magis, ac ens rationis, quod potius è contra ſe habet, ut bene notat Dudovet lib. 2. Formal.c.6.nam ſecunda intentio ſemper eſt ens rationis relativum, cum fiat per collationem rerum adinvicem in attributo rationis, ut mox dicemus, ens verò rationis, ut ſic, abſtrahit ab abſoluto, & reſpectivo, ut conſtat ex dictis, atq;ideò conſultò in titulo queſtionis diximus ſecundam intentionem eſſe ſpeciem entis rationis. Ratio vero primorum probat tantum quodcumq; ens rationis poſſe dici ſecundam intentionem, quatenus in omni invenitur ſecunda intentio ſupponens priorem cognitionem de ente reali, ad cujus inſtar concipitur, quæ ſecunda intentionis acceptio valde fuſa eſt, & impropria, ut notant Complut.q.5.n.44.& Suar.ſec.6.n.10. ad ſecundam verò intentionem propriè dictam hoc non ſufficit, ſed ulterius requiritur, quod fundetur ſuper rem, ſecundùm quod cognita eſt, & comparata cum alia in attributo rationis, quod non reperitur in omni ente rationis, & ideò non quodcunque eſt ſecunda intentio. Ratio etiam aliorum parum roboris habet, nam q.2.ar.1. ſatis apertè demonſtravimus denominationem extrinſecam etiam ex actu cognitionis deſumptam pertinere ad illa, quę rebus conveniunt ante operationem intellectus non quidem illa, ex qua deſumitur (ſic enim & actus, & habitus ipſi intellectus ſecundæ intentiones dici deberent, cum non habeant eſſe opus intellectus) ſed illam, quæ fiunt entia rationis, & à Recentioribus dicitur fictio, ab antiquis autem negotiatio intellectus. Accedit, quòd ſecundæ intentiones ſupponunt pro fundamento eſſe cognitum, ſicut genus ſupponit rem eſſe ab inferioribus abſtractam, ergo formaliter non ſunt ipſæ denominationes cogniti, & cogitati, ſed aliquid aliud ſuper illas fundatum.

115 Quartò, concedunt alii ſecundam intentionem eſſe ſpeciem entis rationis, illam nimirum, quæ conſtituit ens rationis relativum, unde aſſerunt conſequenter omnem relationem rationis eſſe ſecundam intentionem, & è contra, inquiunt enim omne ens rationis ex actu collativo reſultans eſſe ſecundam intentionem, ſed tale eſt omne ens relativum rationis, ergo &c. ita Scotiſtæ quamplures. Neque iſte modus dicendi recipiendus eſt, duo enim præſertim manifeſtè falſa continet; primum eſt, quod omnis relatio rationis ſit ſecunda intentio, docet utique Scotus in 1.d.23. quæſt. un. §. *Contra iſtud*, omnem ſecundam intentionem eſſe relationem rationis, ſed non quamcumque, ſignum evidens relationem rationis magis patere ſecunda intentione, ut ibi notat Bargius, & in 1.d.8.q.3.in §. *Ulterius probo*, Braſavol.q.quol.19.& ſequunturRecentiores omnes Suarez, & Complut.cit.cum aliis, & manifeſtè probatur, quia ſecunda intentio eſt talis relatio rationis, quæ denominat rem, ut cognitam, & illam exprimit in aliquo attributo rationis, ut genus, & ſpecies, quę naturam denominant, ut ab inferioribus abſtractam, & illis collatam in ratione ſuperioris, unde eſſe ſic cognitum præcedit in re velut ratio proxima fundandi ſecundam intentionem, quæ ideò dicitur exprimere rem extra ſuum ordinem, & in ſtatu ſecundo, qualis eſt eſſe cognitum; ſed multæ relationes rationis, licet ex cognitione reſultent, tamen non ſupponunt eſſe cognitum, velut rationem fundandi ſed potius ut meram conditionem ſine qua non, & immediatè fundantur ſupra eſſe reale rei, & ideò rem exprimunt in ſuo ordine, nõ autem in aliquo attributo rationis, quod ei competat; quatenus cognita eſt, ergo non omnis relatio rationis eſt ſecunda intentio; major patet ex communi conceptu, quem omnes habent de relatione, probatur minor de relatione creatoris in Deo, dextri in columna, & aliis, quia licet relatio creatoris in Deo fiat effectivè à cognitione, ipſum tamen eſſe cognitum in objecto non ſe tenet ex parte fundamenti, ut ratio recipiendi talem relationem, non enim ideò Deus fundat relationem creatoris, quia cognitus eſt, ſed quia eſt omnipotens; vel creaturas produxit, & ideò exprimit Deum ſecundùm id, quod eſt à parte rei, ideſt ſecundùm habitudinem realem, quam dicit creatura ad ipſum, ac proinde non eſt ſecunda intentio, de cujus ratione eſt exprimere rem extra ſuum ordinem, hoc eſt, in ſecundo ſtatu, qui ei competit, quatenus cognita eſt. Rurſus ſecunda intentio eſt relatio rationis in utroque extremo ex Scot. cit. quia derelinquitur per rationem in objectis comparatis adinvicem in attributo rationis, ut patet de ſecundis intentionibus logicalibus, ſed relatio Dei ad creaturam, licèt ſit rationis, tamen relatio ſibi correſpondens in alio extremo eſt realis, ergo non quæcunque relatio rationis eſt ſecunda intentio.

116 Alterum, quod falſum aſſumebatur ab illa opinione, eſt ex quocunque actu collativo duorum objectorum cognitorum reſultare relationem rationis, quæ ſit ſecunda intentio, nam ut docet Scot. 1.d.3.q.7. infra E. arguens contra Gotfred. intellectus conferens unum objectum ad aliud ſecundùm talem habitudinem, qualis eſt ipſorum ex natura rei, non cauſat relationes rationis, quę ſunt ſecundę intentiones (de his enim ibi loquitur) ſed tantum quando comparat in habitudine, quæ non ſequitur illa ex natura rei, ſed tantum eis convenit ex negatione intellectus, ut per multas relationes rationis ſolet explicari res in ſuo ordine, ideſt in habitudine, quam una ex natura rei dicit ad aliam, ut modo dicebamus de relatione creatoris in Deo, quæ licèt ſit rationis, adhibetur tamen ad exprimendam realem habitudinem creaturę ad Deum, ergo non quodlibet ens rationis ex actu collativo reſultans eſt ſecunda intentio; ex quo etiam infertur non ſemper primam intentionem eſſe ens reale, ſed interdum eſſe rationis, ut rectè notavit Amic.tract.3.q.1.art.3.in fine, & ita evenit, quotieſcunq; per ens rationis res exprimitur in ſua ordine, hoc enim ſpectat ad conceptum rei primarium, & per conſequens limites non egreditur primæ intentionis.

117 Quintò hac de cauſa Recentiores communiter ponunt ſecundam intentionem eſſe utiq; relationem rationis, non tamen omnem, ſed illam ſolum, quæ ſupponit aliquam priorem cognitionem, & intentionem, in qua fundetur, quæ proinde non ſolum in fieri ab intellectu dependet, ut eſt realatio rationis in Deo, ſed etiam in fundari, fundatur enim ſpecialiter in priori cognitione, vel in objecto, prout denominato à priori cognitione, atq; ita cum concipitur eſſe cognitum, eſſe prædicatum, eſſe ſubjectum per modum relationis fundatæ in objecto prius cognito, dicunt fieri ſecundas intentiones; ita Suarez, Averſa, Compl. Jo.de S.Thom.& alii paſſim, & ratio eorum potiſſima eſt, quia ſecundæ intentiones illæ dicuntur, quæ ſecundę notioni, ſeu intentioni formali obiiciuntur, appellantur enim ſecundæ intentiones, quaſi reſultantes ex ſecunda attentione, vel conſideratione intellectus, ſed non ſolum eſſe predicatum, eſſe ſubjectum, &c. ſed etiam eſſe cognitum, eſſe apprehenſum, cum reflexè concipiuntur per modum relationis, obiiciuntur ſecundæ notioni formali intellectus, ergo propriè erunt ſecundæ intentiones, & tales univerſaliter erunt omnes relationes rationis, quæ fundantur in priori cognitione, vel in objecto reſultant, prout denominato à priori cognitione.

118 Quamvis iſte modus dicendi multum habeat probabilitatis, & proprius aliis accedat ad veritatem, tamen nec ipſe attingit formalitatem ſecundæ intentionis, nam de ratione ſecundæ intentionis eſt, ut per eam exprimatur res extra ſuum ordinem, ideſt quoad attributa rationis, quę ei competunt in ſecundo ſtatu, in quo non ponitur, niſi ab intellectu negotiante; ſed per relationes rationis etiam fundatas in priori cognitione, ſeu in objecto, quatenus prius cognito ſepè exprimuntur res in ſuo ordine, & ſecundùm quod ſunt à parte rei, ergo non omnes hujuſmodi relationes ſunt ſecundæ intentiones, major patet, quia quamdiu res exprimitur in ſuo ordine, & ſecundùm quod eſt à parte rei, illa expreſſio pertinet ad conceptum rei primarium, non ſecundarium. Probatur minor, quia ſicut per relationem creationis in Deo exprimimus, quod eſt à parte rei, licèt ſit relatio rationis, nam exprimimus habitudinem realem creaturæ ad ipſum, ita per relationem cogniti in objecto ad potentiam cognoſcentem exprimimus id, quod eſt a parte rei, ſcilicet habitudinem cognitionis ad objectum, & objectum à parte rei terminare actum mentis; ergo ſicut hac ratione excluſimus à numero ſecũdarum intentionum relationem creatoris in Deo, ſic in propoſito excludere debemus relationem conceptam in obiecto cognito ad potentiam cognoſcentem; & ratio eſt, quia omnes iſtæ notiones non egrediuntur limites conceptus primarii rei, cum explicent rem in ſuo ordine. Rurſus ideò relationem creationis in Deo diximus non eſſe ſecundam intentionem, quia non eſt rationis in utroq; extremo, cum in creatura ſit realis; ſecunda verò intentio eſt relatio rationis mutua in utroq; extremo, quod clarè innuit Doct.1. d. 23. q. un. cum inquit, quod eſt relatio rationis pertinens ad extrema, & ſuadet manifeſta ratio, quia cum reſultet in extremis per mutuam comparationẽ in attributo rationis; ſequitur debere eſſe mutuã in ambobus, ſed ſic eſt, quod in propoſito relatio cogniti in objecto ad potentiam cognoſcentem non eſt rationis in utroq; extremo, quia habitudo intellectus ad obiectum eſt realis, ergo &c. Neq; Recentiorum ratio convincit oppoſitum, quia per ſecundam intentionem formalem, ſeu ſecundariam conceptionem intellectus non debemus intelligere quamcunq; cognitionem reflexam, quæ cadit in aliam cognitionem, vel in obiectum, prout denominatum in priori cognitione, ut ipſi putant, conſtat enim non ſolum obiectum, quatenus cognitum; ſed etiam ipſam intellectionem realem poſſe reflexè cognoſci, & in hoc ſenſu obiici ſecundæ intentioni formali; ſed per ſecundam intentionem formalem intelligi debet actus res exprimens extra ſuum ordinem, quod fit per actum collativum illarum in aliquo attributo rationis in hoc autem ſenſu eſſe cognitum, & eſſe apprehenſum non obiiciuntur ſecundæ intentioni formali, ſed primæ; nam ſicut pertinent ad illa, quæ rebus conveniunt ex natura rei, hoc eſt, ante negationem intellectus ex dictis q. 2. art. 1. ita non terminant, niſi primarias animi notiones.

119 Obiicies, cum obiectum cognitum re cogitatur eſſe cognitum, concipitur extra ſuum ordinem, & ponitur in ſecundo ſtatu, quia intelligitur ſub aliquo attributo, quod non eſt aliquid ejus ex natura rei, nempè ſub relatione rationis ad potentiam cognoſcentem, ergo conceptus reflexus, quam terminat, eſt ſecundarius, & eſſe cognitum huic conceptui obiectum erit ſecunda intentio obiectiva. Negatur aſſumptum; quia per eam ipſam relationem rationis obiecti cogniti ad potentiam cognoſcentem aliud exprimere non intendimus, quam obiectum terminare actum intellectus, quod totum eſt à parte rei, & per conſequens attinet ad conceptum rei primarium; ad ſecundam autem intentionem non ſufficit, quod ſit relatio rationis, ſed ulterius requiritur, ut per eam res exprimatur extra ſuum ordinem, & in ſtatu ſecundo.

Sexto tandem hac de cauſa Scotiſtę non omnes relationes rationis etiam fundatas in priori cognitionem, vel obiecto, quatenus cognito, agnoſcunt pro ſecundis intentionibus, ſed illas tantum, quæ derelinquuntur in obiectis comparatis, ut comparatæ ſunt in aliquo attributo rationis, quod apertè colligitur ex Doctore 1. d.3. q. 7. infrà E.& .d.23.q.un.& 4.d.1.qu.2.& 5.Met. qu.11.& alibi ſæpè, quę ſententia ita intelligitur ab Auctore Formal.& Tromb.in Formalit. & aliis Scotiſtis, quos ſequitur P.Fuent.cit. ut ſecunda intentio formaliter ſit ipſa paſſiva cõparatio derelicta obin objectis ex actu intellectus comparantis, ita enim loqui videtur Scot.4.d.1.q.2. Sed non aſſentimur, quia vel per comparationem paſſivam intelligitur ipſa denominatio extrinſeca derelicta in objectis ex terminatione actus cõparantis, vel quædam relatio rationis, quæ reſultare concipiatur in objecto, vel objectis comparatis ad intellectum comparantem, ſed quocumq; modo accipiatur, pertinet ad conceptum rei primarium, ergo non benè ponitur ſecunda intentio objectiva. Probatur minor, quia ſi primo modo ſumatur pro denominatione extrinſeca, clarè liquet ex loco ſæpè cit.q.2.art.1.hujus diſp.pertinere ad ea, quæ rebus conveniunt nullo ſingente intellectu, cum aliud realiter non ſit, quàm ipſemet actus collationis ad illa obiecta terminatus, quod quidem verum eſt de extrinſeca denominatione à quocumq; actu vitali derelicta, ut ibi oſtenditur: ſi ſumatur ſecundo modo, adhuc non egreditur limites conceptus primarii, quia licèt ſit relatio rationis, cum non aſſumatur, niſi ad exprimendam realem terminationem, qua obiectum terminat actum realem mentis collativum, planè exprimit rem, ſicut eſt in ſuo ordine, & ita eſt prima dumtaxat intentio.

120 Debet igitur hæc ſententia ſic intelligi, quod comparatio paſſiva duorum obiectorum in aliquo attributo rationis concepta ab intellectu inter illa ad inſtar reſpectu inter illa duo verſantis ſit ſecunda intentio, & quatenus per illam obiecta comparata referuntur adinvicem, non autem ad intellectum conferentem; aliud enim eſt eſſe comparatum, quod habent in ordine ad intellectum comparantem, & aliud illud eſſe comparatum, quod inter ſe habent ex negatione intellectus, & aliud eſt concipere illud eſſe comparatum, & hoc; concipientes enim illud eſſe comparatum obiectorum in ordine ad intellectum comparantem non egredimur limites conceptus primarii, ut nuper dicebamus, conceptum verò ſecundarium formamus, cum illud eſſe comparatum concipimus, quod obiecta inter ſe habent ex negatione intellectus; quare magnum diſcrimen eſt inter conceptum, quo concipitur homo, v.g. habere eſſe cognitum, vel comparatum in ordine ad intellectum concipientem, & comparantem, & alium conceptum, quo comparatus cum Petro, & Paulo intelligitur habere rationem prædicabilis, quia hic ultimus, ex quo nec rem, nec habitudinem realem eius ad aliud exprimit. aut alterius ad ipſam, eſt conceptus omninò ſecundarius exprimens hominem, & Petrum, non ſicut ſunt in ſuo ordine, ſed ſecundùm illud additum ab intellectu ea comparante in attributo rationis; ille verò prior conceptus eſt primarius, quia ex quo exprimit realem terminationem, qua obiectum terminat actum realem mentis collativum, exprimit rem, ſicut eſt in ſuo ordine. Hinc Scotus 5.Metaph.q.2.ait, quod ſecunda intentio ineſt rei, inquantum conſideratur, & per conſiderationem alteri comparatur, quæ conſideratio eſt collativa unius ad aliud, quaſi dicere velit ſecundam intentionem ineſſe rei, ut conſideratur alteri comparata, ſeu in ordine ad aliud, cui comparatur, non in ordine ad intellectum comparantem, quia talis conſideratio collativa ſolum eſt, quæ dat rebus eſſe omnino rationis, & invicem referri relatione rationis, quod etiam manifeſtè docuit 1.d.23 dum dicit, ſecundam intentionem eſſe relationem rationis pertinentèm ad extrema (nempè inter quę verſatur) actus intellectus comparantis, & in 4.d.1.q.2.ſub B. quando ait, quod ſecunda, intentio eſt relatio rationis, ſeu comparatio, quia conſideratum comparatur ad aliud per actum conſiderantis, & ita intelligunt hác ſententiam Mauritius q.3.univerſ. §. *Sed quia*, Braſavol. q.quol. 19. Bargius 1.d.23.qui citat Lichet.& alios. Qui tamen in hoc deficere, videntur, quia putant ſecundas intentiones neceſſariò aliquam proprietatem à parte rei exigere, unde moveatur intellectus ad illas cauſandas, quod nobis omninò non probatur, quia comparatio paſſiva inter duo obiecta, qualis modo explicata eſt, poteſt omninò fingi ab intellectu ſine ullo fundamento in re. Verum eſt utiq; intentiones logicales non formari ſine fundamento; formatur enim univerſale v.g. ſtante reali convenientia plurium in eadem natura, formatur prædicatio unius de alio ſtante reali identitate utrorumq; adinvicem, formatur illatio, vel conſequentia ſtante reali emanatione unius ab alio, vel ſaltem concomitantia, & ſic de aliis. Aſt hoc non impedit, quin poſſint aliæ excogitari ſecundæ intentiones omninò phantaſticæ, quibus intellectus comparet ad libitum obiecta cognita in attributis rationis, unde non eſt de ratione ſecundæ intentionis, ut ſic, habere fundamentum in re.

Ex dictis infertur definitio primæ, & ſecundæ intentionis, & diſcrimen inter illas. Nam *prima intentio eſt objectum actu cognitum, vel abſolutè per actum rectum, aut reflexum, vel in ordine ad aliud per actum collativum ſecundùm aliquod attributum conveniens illi ex natura rei ante intellectus negotiationem*. Ratio huius definitionis, eſt quia per actum rectum, & reflexum res concipi ſolet in ſuo ordine, & hoc etiam fieri poteſt actu collativo, ſi res conferantur adinvicem ſecundùm aliquod attributum reale; ſi quis enim hominem, & animal concipiat actibus abſolutis, & rectis intelligendo quid ſint, ac etiam reflexis intelligendo ſe illa intelligere, vel illata ut à ſe cognita, adhuc, & actu collativo intelligendo hominem eſſentialiter participare naturam animalis, animal autem non includere naturam hominis, nihil tale concipiet, quod homini, & animali in ſuo ordine non conveniat. Verùm ſi actu collativo alterius generis concipiat animal dictum de homine eſſe genus hominis, eo quod intellectus cognoſcens hominem participare naturam animalis ſumpſit occaſionem prædicandi animal; & ſubiiciendi hominem dicendo *homo eſt animal*, tunc utiq; in objectis ſic comparatis diverſæ comparationes paſſivæ per talem actum collativum derelinquuntur, quæ ex parte extremorum ſecundùm diverſas eorum proprietates diverſimodè nominantur; & intentiones ſecundæ dicuntur prædicati ſubjecti, generis, ſpeciei &c. Specificavimus autem primam intentionem eſſe objectum actu cognitum, ut contra quamplures Scotiſtas doceamus non ſufficere, quod ſit cognoſcibile, ut prima intentio dicatur, & ratio eſt, quia ſicut objectum non dicitur cognitum, & intellectum, niſi quando actualiter terminat actum intellectus, ſic non habet eſſe primo intentum, vel primam intentionem, niſi quatenus primo terminat actum intellectus, unde objectum, ut cognoſcibile, dici nequit prima intentio, niſi remotè, actu verò conſtituitur talis, cum terminat actualiter primam intentionem formalem intellectus, ut benè notarunt Tromb.7.Met.q.9.Sarnanus, & Fuentes cit. *Secunda verò intentio eſt comparatio paſſiva, qua reperitur inter duo, vel plura objecta adinvicem comparata in aliquo attributo rationis ficto ab intellectu per modum relationis mutua inter illa*, quę definitio colligitur ex Scoto 1.d.23.qu.un. cujus intelligentia ex dictis facile deducitur quoad omnes ejus particulas. Maximè autem ad hunc dicendi modum accedit Aureol.1.d.23.par.1. art.2.in fine, ubi ait, intentiones primas eſſe conceptus objectivos primi ordinis, quos intellectus immediatè format circa res; intentiones verò ſecundas eſſe conceptus ſecundi ordinis, quos intellectus fabricat reflectendo, & redeundo circa primos conceptus, ut ſunt univerſalitas, prædicabilitas, & hujuſmodi quantum ad actum componentem, & dividentem, & connexio extremorum in medio quantum ad actum diſcurſivum, & inquit omnes iſtas intentiones pertinere ad prædicamentum relationis.

122 Quomodo autem, ac per quem actum fiant ſecundæ intentiones, facilè deducitur eſt dictis q.4.art.2.nam juxta principia ibi tradita de formatione entis rationis dicere debemus, ſecundam intentionem materialiter fieri, hoc eſt derelinqui per actum collativum intellectus, non quidem omnem, ſed illum dumtaxat, quo res comparantur in aliquo attributo rationis; formaliter verò fit per actum reflexum, quo talis comparatio paſſiva concipitur in objectis comparatis ad modum veræ relationis, & mutuæ inter illa. Ita inſinuat Doctor 2.d.1.qu.1.art.2. dum loquens de ſecundis intentionibus ait non habere eſſe ſine actu comparativo; eſto fiant per intelligentiam in vero eſſe ſuo, his .n. verbis, aut P.Vulpes cit.diſp.art.ult.adnotavit, ſignificat ſecundas intentiones per actũ comparativũ habere tãtum eſſe materiale, & derelictum, & per intelligentiam reflexam ſuſcipere poſtea eſſe verum rationis fabricatum, & formale. Et probatur breviter, quia talis comparatio paſſiva ante actũ reflexum, quo concipitur ad modum relationis, eſt tantum denominatio extrinſeca in objectis comparatis derelicta ex terminatione actus collativi, ergo ante talem actum non habet eſſe actuale, & formale rationis, ſed tantum materiale, & fundamentale, cum verò tali actu concipitur ad inſtar veræ relationis inter illa objecta, tunc ſuſcipit formale eſſe rationis, ita ſẽtit Bargius cit.1.d.23.ubi notat, quod ſi interdum, inquit Doctor, ſecundas intentiones produci per actum comparativum, id debet intelligi non formaliter, ſed præſuppoſitivè, inquantum produci non poteſt ſecunda intentio, niſi præſuppoſito actu comparativo; quo habito intellectus novo actu producit intentionem in re cognita, & non producit eam ipſo actu comparativo, hæc Bargius ibi, pro quo modo dicendi citat etiam Lich.2.d.1.q.1.idem habet Maur. cit.q.3.univerſ.ubi in formatione entis rationis ponit multa ſigna, & cum in decimo ſigno dicat, intellectum habere actum comparativum plurium objectorum in attributo rationis, poſteà ſubdit in undecimo habere actum productivum ſecundæ intentionis conſurgentem ex comparatione prædicta, & idem docet Braſavol. 9. quol. 19. Et quia hic actus apprehendendi illam comparationem per modum veræ relationis ſpectat ad primam operationem, ideò per hanc ſolam operationem fiunt ſecundæ intentiones in ſuo eſſe formali. Quia verò actus collativus omnibus, & ſingulis operationibus convenire poteſt, ideò poterit per omnes fieri materialiter, & derelinqui peculiaris ſecunda intentio, ſic per primam operationem intellectus conferendo animal rationale in ratione definitionis ad hominem in ratione definiti, & è contra abſq; aliqua affirmatione, quæ non eſt de eſſentia definitionis, derelinquitur in his objectis ſecunda intentio definitionis, ac definiti; per ſecundam operationem conferentem animal, & hominem in ratione ſuperioris, & inferioris, generis, & ſpeciei, prædicati, & ſubjecti, prædicando, .ſ. animal de homine, derelinquuntur in hujuſmodi objectis comparationes illæ paſſivæ prædicati, & ſubjecti, copulæ, propoſitionis, &c. & tandem per tertiam operationem conferendo unam propoſitionem in ratione antecedentis ad aliam in ratione conſequentis derelinquuntur in illis propoſitionibus comparationes paſſivæ pertinentes ad argumentationem, majoris, minoris, ſequelæ, &c. quæ omnia ſatis liquent ex dictis q.3.art.2.& in hoc ſenſu dixit Zerbius 5.Met,q.8, ad 3. ſecundam intentionem non tantum reperiri in prima operatione, quando eſt comparativa; quod utique poteſt illi convenire, ut docet Scot.2.d.6.q.2. ſed etiam in ſecunda, & tertia, quando per eas unum alteri comparatur in attributo rationis.

123 Quæres, an ſolus intellectus efficere poſſit ſecundas intentiones; num potius etiam voluntas, & dubium pertinet ſolum ad Scotiſtas concedentes ens rationis etiam à voluntate fieri poſſe. Bargius cit. negat, & eſt doctrina communis apud Recentiores, idque non probat, ſed velut manifeſtum ſupponit, imò hac de cauſa, inquit

quit non omnes relationes rationis eſſe ſecundas intentiones; quia multæ relationes rationis fiunt à voluntate, quæ tamen non ſunt intentiones ſecundæ. Sed alii Scotiſtæ concedunt, undè paſſim definiunt ſecundam intentionem, quod ſit reſpectus cauſatus ex actu collativo intellectus, vel alterius potentiæ collativæ, ut comprehendant reſpectus rationis à voluntate cauſatos, & Tatar. præſertim lib. 1. Elench. q. 1. §. *Quartò ſciendum*, inquit, quod ſignificatio, quæ in vocibus eſt relatio rationis vocis ſignificativæ ad rem ſignificatam, eſt ſecunda intentio facta per voluntatem, quia hæc comparatio vocis ratione ſigni ad rem in ratione ſignati fit à voluntate, non ab intellectu, & tales videntur eſſe omnes relationes rationis, quæ in utroque extremo fundantur ratione denominationis extrinſecæ ab actu voluntatis procedente, ut ſunt relationes dominii, & ſervitutis, ementis, & vendentis, &c. quæ omnes oriuntur ex contractibus, & voluntatibus humanis; neque in hoc dubio videtur eſſe major difficultas, quàm in illo, an poſſit efficere ens rationis, quare ſi defendatur poſſe ens rationis efficere, facilè etiam defendi poterit poſſe formare ſecundas intentiones.

ARTICULUS II.

Ubi conferuntur ſecundæ intentiones cum primis, & ad ſe invicem.

124 Conferri ſolent intentiones ſecundæ tum cum primis, quibus innituntur, & applicantur, tum ad ſeinvicem, quatenus ſeinvicem denominant, ex qua collatione variæ dignoſcuntur affectiones earum.

Primò itaque conferuntur ſecundæ intentiones cum primis, ſicut imagines cum rebus imaginatis, inventæ enim ſunt ad repræſentandas res ipſas ſecundùm methodum, & brevitatem, eo modo, quo declaravimus q.3. hujus diſp. explicando cauſam finalem entium rationis, & q. Procem. Log. art. 5. & hac potiſſimum ratione dicuntur directrices noſtræ cognitionis, ut ibi explicatum eſt; & notavit Averſa q.5. ſect. 8. Ex tali vero collatione oritur, quod quicquid ſecundis tribuitur intentionibus, etiam de rebus ipſis verificetur, ſicut quicquid tribuitur imagini, de re, cujus eſt imago, verificatur, cum hec ſit facta ad inſtar illius, illis dumtaxat prædicatis exceptis, ut benè Roccus advertit tract. ſecund. intent. quæ ponunt differentiam inter ipſas ſecundas intentiones, & primas, non enim valet dicere, genus eſt ens rationis, ſeu ſecunda intentio, animal eſt genus, ergo animal eſt ens rationis, vel ſecunda intentio, quia ejuſmodi prædicata ſunt illa ipſa, quæ diſcernunt genus, ſpeciem, & alias intentiones ſecundas à primis; ſicut ſi diceremus de imagine eſſe figuram, vel picturam, utique hec predicata de re, cujus eſt imago, verificari non poſſent, quia ſunt illa ipſa, quæ diſcernunt imaginem ab imaginato, & conveniunt imagini ratione ſui, non ratione imaginati.

125 Dupliciter autem hoc contingere poteſt, ſicut bifariam poſſunt intentiones ſecundæ primis applicari, uno modo mediante prędicatione exercita, alio modo mediante ſignata, quam duplicem prædicationem ita declarat Doct. qu. 14. univ. in corpore quæſiti, & omnes ejus expoſitores ibi, quod exercita ſit illa, quæ fit in rebus, vel intentionibus per verbum *ſum, es, eſt* ut homo eſt animal; ſignata verò ſit illa, quæ fit per terminos ſecundarum intentionum per verba *dici, & prædicari*, ut genus prædicatur de pluribus ſpecie differentibus, ex quo infert Mauritius q. cit. hanc poſteriorem non tam eſſe prædicationem, quàm ſignum prædicationis, cujus judicium eſt, quia quod deberet poni à parte prædicati, in ea ponitur à parte ſubjecti, ut patet in allata prædicatione ſignata, at talis non eſt propriè prædicatio, quia non prædicatur, quod natum eſt prædicari, & non ſubiicitur, quod natum eſt ſubiici, quam doctrinam non recipit. Braſavol. illa eadem quæſt. contendit enim etiam ſignatam prædicationem eſſe in ſuo genere veram, & propriam prædicationem; quæ lis eſt parvi momenti, concedi enim poteſt eſſe veram prædicationem in ſuo genere, abſolutè tamen loquendo negari nequit, quod prædicatio exercita non ſit magis propria prædicatio, utpotè illa, quæ primo intuitu ante oculos ponit identificationem prædicati cum ſubjecto, quod non facit prædicatio ſignata; ſed rurſus de hac duplici prædicatione redibit ſermo inferius diſp. 5. q. 1. art. 1.

126 Ad propoſitum redeundo, ſi ſecundæ intentiones applicentur primis mediante exercita prædicatione, prædicari nequeunt niſi accidentaliter, & denominativè, nam non ſunt niſi relationes quædam rationis, quas intellectus veluti accidentia quædam intentionalia attribuit primis intentionibus, ac proinde non niſi denominativè de illis prædicari poſſunt, hic enim eſt proprius modus prædicandi accidentium de ſuis ſubjectis, ita docet Doctor quæſt. 10. univerſ. & ſicut accidentia realia de ſuis ſubjectis prædicantur in concreto, non in abſtracto, dicimus enim, quod homo eſt albus, non albedo, ita dicendum eſt de his prædicationibus ſecundarum intentionum reſpectu primarum; unde animal dicitur genus, non genereitas, & ſic de aliis, quia hic etiam eſt proprius modus prædicandi accidentium de ſuis ſubiectis, ut concreta prædicentur de concretis. Poſſunt autem ſimiles prædicationes, animal eſt genus, homo eſt ſpecies ſumi in ſenſu formali, aut tantum fundamentali, & quidem ſi fundamentaliter ſumantur, ſunt veræ à parte rei, ſenſus enim eſt, quod animal eſt fundamentum idoneum, ut ad plures ſpecies referri poſſit in ratione univerſalis, quod utique verum eſt nullo cogitante intellectu; at ſi ſumantur in ſenſu formali, non ſunt veræ, niſi intellectu actu illis fundamentis affigente tales relationes rationis, & per eas referente ad plures ſpecies, vel individua in ratione univerſalis.

127 Si verò hujuſmodi applicatio ſecundarum intentionum ad primas fiat media prædicatione ſignata, poteſt fieri etiam prædicatio, eſſentialis, ut conſtat, cum dicimus genus prædicari in quid de pluribus ſpeciebus, ſpeciem de pluribus individuis; verum tamen eſt hanc non exerceri, niſi in terminis primarum (poteſt tamen exerceri etiam in ſecundis, quando intentiones ſe habent, ut ſuperius, & inferius, ut notat Tatar. q. 1. de genere dub. 1. unde valet dicere Univerſale ptædicatur de genere, ergo genus eſt univerſale, ut docet Scot. q. 14. cit. undè iſta prædicatio ſignata in ſecundis ſpecies prędicatur in quid de pluribus individuis ita exercetur, & practicatur in primis, Petrus eſt homo, Paulus eſt homo, & ratio eſt, inquit Doctor, quia ſecundæ intentiones, maximè quando copulantur per verbum *prædicari*, ſupponunt pro fundamentis, & ideò tales prædicationes verificari debent per terminos primarum. Ad cognoſcendum autem, quomodo fieri debeat hujuſmodi applicatio ſecundarum intentionum ad primas præſertim per exercitam prædicationem, attendi debet fundamentum, quod eſt in primis intentionibus, nam ſi inferiora, de quibus natura apta eſt prædicari differant eſſentialiter, illi naturæ applicari debet intentio generis, ſi vero ſunt individua, applicari debet intentio ſpeciei, & ſic de illis.

128 Deinde conferendo ſecundas intentiones ad invicem, videmus unam ſecundam intentionem alteri applicari, & de illa prędicari tam exercitè, quam ſignatè, ut genus eſt ſpecies univerſalis, univerſale prædicatur de genere. Ratio eſt, quia ut docet Scot. q. 6. univerſ. ubi omnes ejus expoſitores, & q. 3. antepræd. ad 3. & q. 2. poſtprædic. ad ult. & 4. d. 13. q. 1. infra T. & quol. 6. infra X. & alibi ſępè, poteſt ab intellectu una ſecunda intentio fundari ſuper aliam, & ſic de aliis prædicari, quod pręſertim pēdet ex virtute reflexiva, quam habet intellectus ſupra ſuos actus, hinc enim poteſt ipſam ſecundam intentionem reflexè cognoſcere, & ipſam alteri comparare in attributo rationis, atq; ita cognoſcendo, & comparando ſuper ipſam fundare aliam ſecundam intentionem, ſicut intentio generis, quæ tribuitur animali fundat intentionem ſpeciei, eo ipſo, quod ab intellectu comparantur univerſali, ut inferius ſuo ſuperiori, & tunc ſecunda intentio fundata denominat priorem fundantem, & ſic in præfato exēplo dicitur, quod genus formaliter eſt genus, & denominativè ſpecies, & ideò inquit Doctor, quod in his caſibus intentio fundans ſumitur, *ut quid*, fundata verò, *ut modus*; hos autem terminos ita explicant Expoſitores q. 6. c. ex verbis ipſius Doctoris, præſertim q. 8. §. *propter hoc*, ut ſumere intentionem fundantem, *ut quid*, ſit illam accipere ſecundùm ſuam quidditatem, & naturam, ſeu ut eſt id, quod intelligitur: ſumere intentionem fundatam, *ut modum*, ſit illam accipere, ut determinationem, & modum conſiderandi alterius, & ſic cum in præfato exemplo dicimus, quod genus eſt ſpecies, genus ſumitur, ut id, quod intelligitur, ſpecies ut modus, ſub quo intelligitur, & hoc modo non inconvenit, quod una ſecunda intentio prędicetur de alia, & ſignatè, & exercitè; imò eadem de ſeipſa, ut cum dicimus *ſpecies eſt ſpecies*, in quo caſu non eſt imaginandum, quod eademmet intentio numero ſit illa, quæ intelligatur, & ſub qua intelligatur, quaſi eadem intētio numero ſit modus ſui ipſius, ut putavit Mauritius, ſed eſt intelligendum eamdem intentionē ſpecie eſſe modum ſui ipſius, itaquod cum dicimus, ſpecies eſt ſpcies, tunc ſpecies, quæ accipitur ut modus, & ponitur à parte prædicati, non eſt illa eadem numero, quæ ſumitur ut quid, & ponitur à parte ſubjecti, quia idem numero non poteſt applicari ſibi ipſi, ut additum, quilibet autem modus eſt quid additum, quod benè notavit Braſavola contra Mauritium q. 6.

129 Hoc autem intereſt inter applicationem, quæ fit ſecundarum intentionum ad primas, & ad ſe invicem, quod primis ſemper applicantur, ut modi accidentales, quia ſemper applicantur, ut accidentia ſubjectis, & ideò conſtituunt predicationes exercitas accidentales tantùm, ac denominativas; verùm cum una intentio ſecunda alteri applicatur, poteſt illi applicari tam ut modus accidentalis, quàm eſſentialis, nam ſi intentio, quæ alteri applicatur, ut modus, ſit illi ſuperior, ut cum dicimus genus eſt univerſale, eſt ſecunda intentio, eſt ens rationis, tunc applicatur ut modus, & determinatio eſſentialis, & conſtituīt prędicationē quidditativā ſuperioris de inferiori; ſi verò intētio alteri applicata, ſit inferior, ut cum dicimus univerſale eſt genus, vel diſparata, ut genus eſt ſpecies, tunc applicatur, ut modus, & determinatio accidentalis, quia inferiora accidunt ſuperioribus, & unū diſparatum alteri diſparato; quod valdè notādū eſt, quia Scotiſtæ communiter, & alii univerſaliter docent abſq; ulla limitatione, cum una ſecunda intentio fundatur in alia, & illi applicatur, ut modus, eam denominare, ſeu prædicationem accidentalem, & denominativam conſtituere, quod univerſaliter verum non eſt, ut conſtat in allatis exemplis, in quibus intentio ſuperior prædicatur de inferiori, an verò præſertim in hoc caſu, cū ſuperior intentio de inferiori prędicatur, poſſint, nedum in concreto, ſed etiam in abſtracto fieri prędicatio, ut genus, vel genereitas eſt univerſalitas, infrà ſuo loco dicemus, quia eſt difficultas communis etiam ad alias prædicationes.

Contra prædicata objicitur 1. probando ſecundas intentiones de primis prædicari non poſſe, quia oppoſitum nequit prædicari de oppoſito, ſed ens reale, & rationis ſunt hujuſmodi, quia habent contradictoria prædicata, ergo &c. Nec dicas interdum poſſe oppoſitum prædicari de oppoſito, ſaltem per accidens, & ita eſſe in propoſito. Nam contra probatur ſecundas intentiones nec etiam accidentaliter poſſe prædicari de primis, in accidentibus enim experimur, quæ verè prędicantur de inferioribus, verè etiam prædicari de ſuperioribus, & ſi veræ prędicantur de ſuperioribus, verè etiam prędicantur de ali-

de aliquo inferiori, ut ſi de Petro prædicatur curſus, neceſſe eſt etiam prædicari de homine, & animali, & ſi prædicatur de homine, neceſſe eſt etiam prædicari de aliquo homine ſingulari; ſed nec ſecundæ intentiones, quæ prædicantur de inferioribus, poſſunt prædicari de ſuperioribus, nam ſecunda intentio individui prædicatur de Petro, non tamen de homine, & animali, nec quæ prædicantur de ſuperioribus, poſſunt prædicari de inferioribus, nam ſpecies dicitur de homine, non de Petro, ergo &c.

130 Reſp. ens, & non ens eſſe propriè oppoſita contradictoriè, non autem ens reale, & rationis, unde potius dici debent diſparata, velut ſubſtantia, & accidens, & ideò ſicut tali diſparatione, vel qualicumque oppoſitione non obſtante, adhuc accidens prædicatur de ſubſtantia denominativè, ita à pari poterit eodem modo ens rationis de ente reali prædicari, & ſecunda intentio de prima, ſed conceſſa minori, adhuc ſufficienter ſolvitur argumentum per reſponſionem inter arguendum allatam, quia ut notat Doctor 1. d. 2. q. 3. C. & 4. d. 13. q. 1. infrà T. benè poteſt oppoſitum prædicari de oppoſito ſaltem denominativè, & ut modus. Ad impugnationem, quod neque per accidens poſſint ſecundæ intentiones prædicari de primis, neganda eſt paritas de accidentibus realibus, & rationis, quia ut notavit Ruvius tract. de prædic. ſecund. intent. ex doctrina Mauritii pluribus in ocis, accidentia realia conveniunt ſubjectis abſolutè, ut ſunt à parte rei, ſed ſecundæ intentiones conveniunt naturis, ut tali modo concipiuntur ab intellectu; hinc eſt, quod ſecunda intentio individui, quæ Petro convenit, non dicitur de homine, & animali, quia illi convenit, ut concipitur indiviſibilis in partes ſubjectivas, quæ conceptio repugnat homini, & animali, & è contra ſpecies dicitur de homine, non de Petro, genus de animali, non de homine, quia tales intentiones conveniunt illis naturis, ut ſunt diviſibiles in tales partes ſubiectivas, quæ prorſus repugnant individuo, & etiam ſpeciei, ſi pluſquam numero ſint diverſæ.

131 Secundò obiicitur è contra probando ſecundas intentiones prædicari de primis, nedum accidentaliter, ſed etiam eſſentialiter, quia homo per ſe prædicatur de pluribus differentibus numero, ergo per ſe eſt ſpecies, conſequentia tenet per locum topicum à definitione ad definitum. Si negetur aſſumptum, quia prędicari convenit per ſe intentionibus, rebus verò tantū per accidens, ut docet Scot. q. 14. univ. in corpore quæſiti. Contra eſt, quia ſi homo per accidens tantū, & non per ſe de inferioribus prædicatur; ergo Petrus per accidens tantum, & non per ſe eſt homo, conſequentia patet, quia ideò Petrus eſt homo, quia homo prædicatur de ſuis inferioribus, & eo modo eſt homo, quo homo de inferioribus prædicatur, valet enim conſequentia à ſignata prædicatione ad exercitam, undè ſi prædicatio ſignata non eſt per ſe, nec exercita, taliserit.

Reſp. Doctor q. 11. negando aſſumptum, ſi ly per ſe determinat inhærentiam ob rationem aſſignatam in ſolutione inter arguendum data, ſed verum dumtaxat, ſi ly per ſe determinet inhærens; pro cuius declaratione nota, quod per inhærentiam intelligit unionem prædicati cum ſubiecto, per inhærens verò ipſummet prædicatum in quo fundatur illa unio; quando igitur aliqua determinatio, vel ſyncathegorema conſtruitur cum copula verbali, determinat inhærentiam, ut ſi dicatur, accidens per ſe eſt ens, nam ſenſus eſt, quod ens convenit per ſe accidenti; quando verò conſtruitur cum prędicato, tunc determinat inhærens; ut ſi dicatur, accidens eſt ens per ſe, quæ eſt propoſitio falſa, quia eſt ſenſus, quòd ſit ens non alteri inhærens; ita igitur in propoſito inquit Doctor aſſumptum eſſe falſum, ſi ly per ſe determinet inherentiam, quia ſicut ſpecies per accidens in eſt homini, ita & prædicari de pluribus numero differentibus; concedi tamen poteſt, ſi ly per ſe determinet inhęrens ſcilicet ly prędicari, & tunc ſenſus eſt, quod prædicari per ſe de differentibus numero ineſt homini non quidem per ſe, ſed ſolùm per accidens; unde patet ſolutionem inter arguendum datam eſſe ſufficientem ſi bene intelligatur. Ad impugnationem ibi factam negatur Conſequentia, ad probationem dicimus, valere utique conſequentiam à ſignata ad exercitam, quotieſcumque illa fit in terminis ſecundę intentionis, quomodo propriè eſt prædicatio ſignata, & virtualiter continet exercitam, non autem quando fit in terminis primæ intentionis, ut eſt in argumento allato; quod ſi interdum in ſimilibus prædicationibus tenet Conſequentia à ſignata ad exercitam, hoc planè eſt gratia materię, non gratia formæ, ita Maurit. quæſt. 8. in fine, clarius Braſavol. q. 11. quam doctrinam habet Doctor qu. 14. & omnes ejus Expoſitores ibidem.

132 Tertiò obiicitur non poſſe unam ſecundam intentionem alteri, velut modum applicari, & in ea fundari. Tum quia implicat dari modum modi, non enim datur actionis actio, nec unionis unio, & ſic de aliis modis, cùm ergo ſecunda intentio, ut ſic, ſit modus intelligendi primæ intentionis, non poterit per aliam ſupervenientem intentionem modificari, & denominari. Tum 2. quia ſecunda intentio dicitur talis, quia primæ ſupervenit, & in ea fundantur, ergo ſi intentio una poteſt alteri ſupervenire, & huic alia, dabitur non ſolum prima, & ſecunda intentio, ſed tertia, quarta, quinta, &c. juxta catenam fabricatam ſecundarum intentionum. Tum 3. quia fundamentum eſt majus ens fundato, quia hoc ſuſtentatur in illo, ſed una ſecunda intentio non eſt majus ens alia, nam omnes æquè pendent ex intellectus operatione, ergo &c. Tum tandem, quia daretur proceſſus in infinitum, qui evitandus eſt, quantum fieri poteſt.

133 Reſp. ad 1. quicquid ſit de modis eſſendi, in modi tamen intelligendi, ut ſunt intentiones ſecundæ, non implicare dari modum modi, dummodo alter ſumatur, ut quid, & determinabile, alter ut modus, & determinans; & ſic contingit in caſu noſtro, cùm una ſecūda intentio ſuper aliam fundatur, tunc enim ſecunda intentio fundans ſumitur ut quid, & induit quaſi conditionem intentionis primæ reſpectu alterius fundatæ, non quia ſit ſimpliciter prima, ſed quia eſt prior illa, quam fundat, & determinatur per eam, ut modum intelligendi ejus. Ad 2. negatur aſſumptum, non enim ſecunda intentio dicitur ſecunda, quia ſuperveniat primæ, ſed quia explicat res in eſſe ſecundo, & attributo rationis, ut a. 1. declaratum eſt, unde licèt una ſecunda intentio fundetur ſuper aliam, & fundantes dicātur ſecundùm quid primæ reſpectu ſupervenientium, ſimpliciter tamen, & abſolutè omnes dicuntur ſecundæ, non autem tertia, vel quarta, quia omnes conveniunt objecto, ut cognito, & comparato in attributo rationis, quod eſſe cognitum, & comparatum eſt ſtatus rei ſecundus. Ad 3. negant aliqui majorem, ut Maſius ſect. 3. de rebus univerſi q. 8. ſed quicquid ſit de hoc, vera eſt major, quando fundatio exigit ſuſtentationem, & influxum fundamenti, quod non requiritur in propoſito de ſecundis intentionibus, quæ ſunt meræ relationes rationis, & nullum verum influxum exigunt ex parte fundamenti, ſed qualiſcumq; exigitur ad dandam illis exiſtentiam objectivam, totus attenditur ex parte intellectus: & adhuc conceſſa majori deberet negari minor, quia ut conſtat ex q. 6. intra ſphæram entis rationis invenitur ſuo modo gradualis latitudo, ut in ente reali ex Doctore qu. 6. univerſ. in fine, & ibi notant Maurit. Anglicus, & alii. Ad 4. Negant aliqui Scotiſtæ proceſſum in infinitum, nam tres tantum aſſignant gradus in ſecundis intentionibus, in primo gradu ponunt ſecundas intentiones fundatas in primis, in ſecundo paſſiones fluentes ab ipſis, & in 3. modos, ſub quibus concipiuntur, & hìc datur ſtatus, quare uſque ad iſtum tertium gradum dumtaxat admittunt progreſſū in fabricanda catena ſecundarum intentionum, & hoc putant eſſe mente Doctoris q. 6. cit. in ſol. ad 4. ubi expreſsè admittit ultimum gradum in ſecundis intentionibus, qui eſt tertius jam aſſignatus.

Verùm ſolutio hæc non eſt idonea, nam etiamſi in ordine entium realium proceſſus in infinitum eſſet vitandus, tamen non inconvenit in relationibus rationis, ut expreſsè docet Scot. 4. d. 6. q. 10. ſub E. & alibi ſæpè, id enim aliud non ſignificat, quàm intellectum poſſe ſucceſſivè in infinitum intelligendo reflectere ſe ſupra objecta cognita, & illa comparare in attributo rationis, cum autem l. c. admittit Doctor ultimum gradum in entibus rationis loquitur ex ſuppoſitione, ut ibi notavit Mauritius, quæ tamen ſuppoſitio eſt abſolutè falſa. Vel dicendum, quod etiam tribus illis dumtaxat gradibus admiſſis in ſecundis intentionibus, hoc non obſtat quin adhuc una ſecunda intentio poſſit ſuper aliam fundari in infinitum, quia in illo tertio gradu poteſt inſtitui latitudo infinita ſecundarum intentionum, quarum una ſuper aliam fundari poſſit, & omnes ſpectabunt ad illum tertium gradum, quia quatenus una ſecunda intentio ſuper aliam fundatur, habet rationem modi.

DISPU.